

Največji slovenski dnevnik
v Združenih državah.
Velja za celo leto..... \$8.00
Za pol leta..... \$3.00
Za New York celo leto.... \$7.00
Za inozemstvo celo leto... \$7.00

GLAS NARODA

List slovenskih delavcev v Ameriki.

The largest Slovenian Daily
in the United States.
Issued every day except Sundays
and legal Holidays.
75,000 Readers.

TELEFON: 2876 CORTLANDT.

Entered as Second Class Matter, September 21, 1903, at the Post Office at New York, N. Y., under the Act of Congress of March 3, 1879.

TELEFON: 4687 CORTLANDT.

NO. 136. — ŠTEV. 136.

NEW YORK, SATURDAY, JUNE 11, 1921. — SOBOTA, 11. JUNIJA, 1921.

VOLUME XXIX. — LETNIK XXIX.

SODNIK SE ZAVZEMA ZA ŽIDE

SODNIK HUGO PAM PRAVI, DA JE KONGRES NASTOPIJ NA TEMELJU SLABIH INFORMACIJ, KO JE OMEJIL PRISELJEVANJE.

Chicago, Ill. 10. junija. — Sodnik Hugo Pam, ki se je vrnil s štiri mesece trajajočega potovanja po Poljskem, Romunskem in drugih deželah, se je zavzel za tisoče Židov, katere so evropski narodi poglajali iz svojih ozemelj. Sodnik Pam je izjavil, da je bila administracija v Washingtonu slabo informirana glede razmer v inozemstvu od strani onih, ki so delali v interesu proti-imigracijske zakonodaje.

Sodnik Pam je šel v Evropo kot zastopnik Hebrew Shelter and Immigrant Aid Society in America.

— Številni priseljenci, ki so prišli k nam pred vojno, so pustili za seboj matere in očete, žene in otroke, — je rekel.

— Poslan sem bil v Evropo v namenu, da ugotovim te izgubljene sorodnike, da jim pomagam in če mogoče, da jih združim s sorodniki v Ameriki. To delo zelo dobro napreduje.

— Številni tisoči Židov so pobegnili v Poljsko in Romunsko iz Rusije, Bele Rusije in Ukrajine. Ukrajina je sedaj prekipelava kot kot rop, požari in masakri. Vlada v Kijevu kontrolira le majhno ozemlje krog mesta in celo ostala dežela se nahaja v rokah banditskih glavčarjev, ki neprestano preže na Žide. Njih lastnino se zaplenja in celo njih življenja niso varna. Oni, ki so poiskali pribežališča na Poljskem in Romunskem, bodo morali zapustiti te dežele, ki so že itak prenapolnjene. Kam naj se sedaj obrnejo?

Oni, ki so iskali pribežališča na Ogrskem, v Avstriji, na Čehoslovaškem pred vojno, so se ustanovili ter vzgojili družine, a so dobili sedaj povelje, naj odidejo iz dežele. Pustiti morajo vse, kar so si pridobili, ter se vrniti med razdejanje. Javno mnenje v tej deželi in tudi v drugih, bi moralo napraviti konec temu položaju.

— Številna poročila, na temelju katerih je kongres sprejel postavbo, omejujočo priseljevanje, so obstojala iz napačnih informacij. Poznam nekega imigracijskega uradnika, ki je bil poslan ven, da preiskuje in ki je ostal v Varšavi le štirinajst ur, vključno noč, tekom katere je spal tam. Rad bi dobil priliko, da predložim tozadevna dejstva državnemu depart., delavskemu tajniku ter komiteju in kongresu in prepričam sem, da bo opaziti izpremembo v naziranju tega vprašanja.

CARPENTIER JE BIL 18 MESECEV NA FRONTI

STOPIL JE V ARMADO KAKORHITRO JE IZBRUHNILA VOJNA TER JE BIL DVAKRAT POHVALJEN RADI JUNAŠTVA IN DVAKRAT ODLIKOVAN.

Paris, Francija, 10. junija. — Oficijski vojni rekord Georgesa Carpentierja, katerega je dobila čikaška Tribuna v glavnem stanu francoskega avijatičnega zbora, razkriva dejstvo, da je preživel bojišče 18 mesecev aktivno na fronti kot avijatik v opazovalnem aeroplanu in da je dobil dekoracijo Vojnega križa ter Vojaške svetinje.

Vojni rekord Carpentierja se je preiskalo po ugotovitvi zastopnika Gallivana v ameriški poslanski zbornici, da je stopil Carpentier v armado šele potem, ko je bila Francija v velikih stiskah, ali z drugimi besedami, da ni šel v vojno prej, dokler ni bil prisiljen storiti to. Kot znano, je Gallivan predlagal resolucijo, naj kongres prevzame boj, določen na 2. julija, razen če bi boji sprejel odredbe, tikajoče se vojaškega bonusa ter označil Jack Dempseyja kot "big buma".

Oficijski rekord kaže vsako gibanje, katero je napravil Carpentier v armadi ter razkriva dejstvo, da je bil najprvo pridelen kot sofer drugi aeronavtični diviziji ob izbruhu vojne v avgustu 1914 in da je služil kot sofer, dokler ni dobil licence za pilota Farmanovega stroja, dne 24. maja 1915.

Carpentier je bil poslan z nekim zrakoplovom oddelkom na fronto, kjer je ostal tri mesece in dne 16. avgusta istega leta je bil poslan nazaj k generalni zrakoplovni rezervi kot nadstevni pilot, da čaka prideljane h kakor drugi eskadrili.

Dne 28. avgusta je bil Carpentier poškovodan na nogi tekom neke nezgode z aeroplanom, a je hitro okreval, nakar je bil poslan nazaj na fronto dne 11. septembra 1915 z eskadrilo št. 55 za raziskovalno delo v pripravi za veliko, a ponesrečeno francosko ofenzivo v Champagne, ki se je pričela dne 25. septembra 1915.

V glavnem je bilo pripisovati dejstvu, da francoski avijatik niso mogli zapaziti nemških ovir iz bojišča, da so Francozi doživeli poraz ob obronkih v Champagne in da se je ofenziva izjalovila, ko je francoska kavalarija vpriporila naskok preko ovir, porušeni od artilerije ter našla na drugi strani gričev slihe ovire.

Carpentier je bil naveden v armadnem povelju za delo, ki ga je izvršil na dan pričetka ofenzive.

Dne 25. septembra se ni obotavljal leteti tekom meglenega vremena in dejal manj kot dvesto jardov nad sovražnimi četami. Dokazal je v številnih okoliščinah hladno kri ter se ni nikdar vrnil, dokler ni bila njegova misija izpolnjena, pogosto s strojem, ki je bil ves preluknjan od krogel.

Dne 19. aprila 1916 je bil Carpentier premeščen k Farmanovi eskadrili št. 8, tekom napada armade nemškega kronprinca na Verdun, ko se je veliko število francoskih avijatikov premestilo v ta sektor.

Dne 5. novembra 1916 je dobil Carpentier Vojaško svetinjo za junaško obnašanje dne 26. oktobra pri francoskem protinapadu, tekom katerega se je posrečilo zopet zavzeti fort Douamont.

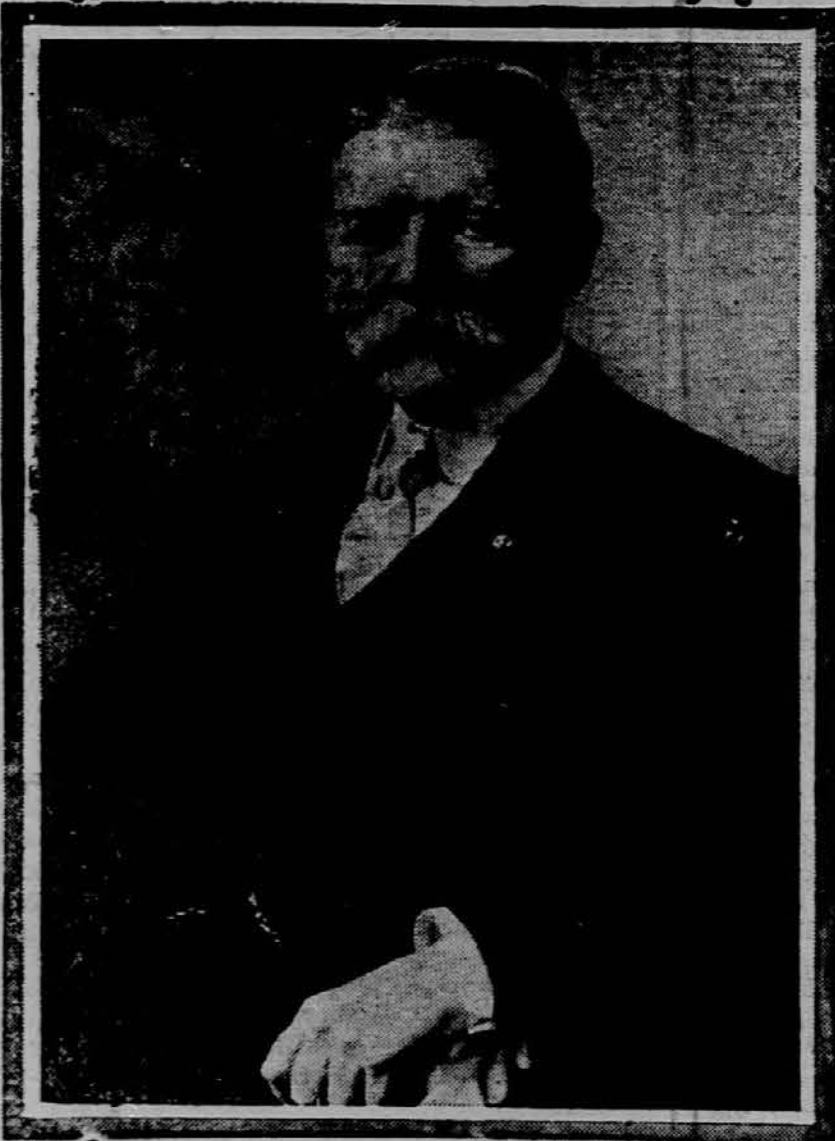
V decembru 1916 je Carpentier zastopil fronto radi boleznimi ter se ni več vrnil tjakaj. Šel je v bolnico v Vitry - Chatillon, od tam pa je bil premeščen v neko bolnico izven Pariza. Dne 15. januarja je dobil dopust za dva meseca.

Dne 71. maja 1917 je bil Carpentier pridelen eskadrili v Alžiru, a potem, ko je dobil podaljšanje dopusta, je izjavil, da ni več sposoben za službo pilota, nakar je bil odpuščen iz avijatične službe ter postal telovadni učitelj v Joinville vojaški šoli, pet milj izven Pariza.

Od poletja 1917 naprej je ostal Carpentier telovadni učitelj v francoski armadi ter čiskal v tej lastnosti francoske, angleške, belgijske in ameriške fronte vključno ono v Chaumont, kjer se je nahajal glavni stan generala Pershinga.

Šest mesecev po sklenjenem premirju je bil Carpentier zopet pridelen avijatik in nato demobiliziran.

BOJAKI, NAROČAJTE SE NA "GLAS NARODA", NAJVEČJI SLOVENSKE DNEVNIK V ZDR. DEŽAVAH.



ČLAN GRANTOVEGA ŠTABA MRTEV.

Pred kratkim je umrl general Horace Porter, bivši poslanik na Francoskem ter član Grantovega gener. štaba tekom civilne vojne.

MEHIŠKA REPUBLIKA PRIČAKUJE ODGOVORA

Mehika je prepričana, da bo sklenjen dogovor, če bo Amerika ublažila svoje zahteve.

Mexico City, Mehika, 10. junija. — P. Elias, taj. za notranje zadeve, ki se je vrnil včeraj v glavni mesto z obširnega potovanja po celi republiki, je dal izraziti optimizmo glede položaja, ki je nastal med Združenimi državami in Mehiko z ozirom na priznanje Obregonove vlade.

— Jaz sem absolutno prepričan, — je rekel tajnik, — da bo predsednik Obregon v stanu uravnati takozvani konflikt z Združenimi državami, ne da bi s tem škodoval samemu sebi ali narodu.

Dostavil je, da ne smatra položaja resnim ter rekel, da je celi kabinet v absolutnem soglasju s politiko, katero je obrazložil predsednik Obregon.

Proti tajniku Calles se je dvignilo obdolžitve, da simpatizira z boljševiki, a to je označil en kot "brez pomena", čeprav je pojasnil, da je prijatelj proletarijata in da bo branil, a vedno v mejah postave.

— Celi narod je bil pomirjen — je trdil nadalje tajnik, — ter se vrača na pota miru. Rekel je, da bo podal na današnjem kabinetnem sestanku podrobno poročilo o svojem potovanju. Na tem sestanku se bo najbrž tudi razpravljalo o mednarodnih zadevah.

Mehika je pripravljena sprejeti predloge, vsebovane v memorandumu, katerega je prinesel semkaj ameriški pooblaščenec Summerlin, potem ko bi vlada Združenih držav uveljavila gotove modifikacije, katere se bo gotovo ponudilo, — soglasno z ugotovitvijo tajnika za zunanje zadeve, Pani-ja na zastopnike mehiških listov.

Omenjene modifikacije se tičejo amendentov k mehiški ustavi, katerih ni mogoče uveljaviti potom predsedniškega dekreta, temveč s posebnimi zakoni.

JAPONSKI PRINC DOSPEL V BRUSELJ.

Bruselj, Anglija, 10. junija. — Danes je došel sem iz Pariza japonski prestolonaslednik princ Hirohito.

Na kolodvoru ga je sprejel kralj Albert in velika ljudska množica.

AMER. F. OF L. IN PROSTOST IRSKE

Prijatelji proste Irske na konvenciji se pripravljajo, da zahtevajo priznanje irske republike.

Denver, Colo., 10. junija. — Neposredno priznanje irske republike, umakitev angleških čet iz Irke in odplačanje devet tisoč milijonov dolarjev v roke Združenim državam od strani Anglije se zahteva v resoluciji, ki je bila poskusno sestavljena od prijateljev Ircev. To resolucijo se bo predložilo konvenciji Ameriške delavske federacije, ki se bo pričela torkaj prihodnji teden.

Ta resolucija, kot se je izvedelo danes, je bila sklenjena na nekem sestanku delegatov, kateremu je načeloval Peter J. Brady iz New Yorka.

Prijatelji Irke bodo naposili federacijo, naj pozove predsednika Hardinga, da sporoči neposredno kongresu poslanico, s katero naj bi se pozvalo slednjega, naj prizna irsko republiko ter protestira proti "barbarskemu vojevanju" angleških čet na Irskem. Povračilo posojila, ki ga je dobila Anglija v Ameriki, se zahteva na temelju razloga, da uporablja angleška vlada ta denar za vzdržanje vojske, ki zatira Irsko in druge manjše narode in za izvedenje velikega mornariškega programa.

Približno 95 odstotkov delegatov konvencije simpatizira z Irco, — je rekel Mr. Brady, ki je nadalje trdil, da je pretežna večina zaobljubila svojo pomoč.

JAPONCI HOČEJO POBASATI ŠE VEČ MEST.

Kodanj, Danska, 10. junija. — General Kumura, ki poveljuje japonskim četami v okraju Vladivostok, je objavil, da bodo Japonci vspricho položaja, ki se je razvil v istočni Sibiriji, prisiljeni zasedati različna sibiriska mesta strateške važnosti. — Tako se glasi v posebni brzjavki ki je prišla iz Helsingforsa.

Ruska boljševiška vlada je bač energično protestirala proti temu gibanju in v poslanici na angleško in francosko vlado se izjavlja da se bo smatralo vse zavzeznike sile moralno odgovornim za japonsko intervencijo v Sibiriji.

V MALI AZIJI SE OBNAVLAJO BOJI

Člani turške vlade so jako vznemirjeni. — Naporazum med Grki. — Venizelos proti Konstantinu.

Carigrad, Turčija, 10. junija. — Vojna med Turki in Grki, v kateri bodo Grki najbrž deležni podpore zaveznikov, je bila obnovljena. Grški torpedni rušilci so obstreljevali turška pristanišča ob Črnem morju, dočim se Italijani, ki hočejo olajšati nalogo Grkov, pripravljajo, da izpraznijo Adalijo.

Poroča se iz Samsuna, da je nacionalistična vlada odredila, da naj se pošlje vse grške podanike otomanskega cesarstva v notranjost dežele. (Tam jih bodo masakrirali!) Grki, ki vedo, da je le malo ljudi tekom svetovne vojne preživelo tako izgnanstvo, so postali preplašeni ter prosijo Turke, naj jim dovolijo odpotovati na Grško. Obenem obljubljajo, da bodo pustili vso svojo lastnino in dr se ne bodo nikdar več vrnil.

Člani turške vlade v Carigradu so zelo vznemirjeni. Prepričani so, da jih imajo zavezniki na sumu, da so v zvezi s Kemalisti, ki so razveljavili premirje ter se smatrajo v vojni s Turčijo. Čeprav re vedo zastopniki zaveznikov, kaj bodo ukrenili ministrski predsedniki, so vendar mnenja, da bodo zavezniki podpirali Grke z denarjem, vojnim materialom in celo s častniki. Domneva se tudi, da bodo zavezniki sodelovali pri blokiranju turških pristanišč.

Nacionalistični agenti, ki so prišli v zadnjem času v Carigrad, izjavljajo, da se Grki pretepajo med seboj in da so pristajali Venizelosu na strojimi puškami streljali na pristaje Konstantina. Poveljujoče častnike se je baje imenovali iz političnih razlogov, ne pa na temelju izkušenosti ali sposobnosti.

"BELA-STAVKA" ITALIJAN SKIH URADNIKOV.

London, Anglija, 10. junija. — V nekem poročilu iz Rima na Central News se glasi, da se bliža "bela stavka" italijanskih vladnih uslužbencev, — to je stavka, ki se je pričela pred enim tednom in tekom katere so hodili uslužbeni sicer v urade, a niso ničesar delali, — svojemu koncu, v kolikor so pri tem prizadete province. V poročilu se dostavlja, da bo delo v pravicejnalnih vladnih uradih v par dneh zopet v polnem teku.

V Rimu je položaj manj zadovoljiv, soglasno s poročilom, a agitacija za povišanje plač postaja manjša. Poštna in brzjavna služba je še vedno precej neurejena in počasna.

Potni listi.

Po najnovejši odredbi belgrajske vlade dobje Jugoslavlani potne liste samo tedaj, ako prinesejo s seboj kako listino iz starega kraja, da je razvidno, od kod je doma. Take listine so: Stari potni list, delavska ali vojaška knjižica, krstni list in domovnica.

Navadno pismo ne zadostuje več.

Kdor tedaj nima nobene take listine, pa želi potovati v stari kraj, naj piše županstvu one občine, v katero je pristojen, po domovnico, potem bo šele mogel dobiti jugoslovanski potni list.

Nikdo naj tedaj ne pride v New York v namenu, da bi potoval v stari kraj, ako nima kake gori omenjene listine.

Frank Sakser State Bank, 82 Cortlandt St., New York, N. Y. (Advertisement)

LENINOVIM ODPOSLANCI NA DELU

KRASINOV MISLIJO V CANADO SE SMATRA KOT PRETVEZO ZA POGAJANJA Z AMERIKANCI. — PRIHOD RUSKE TRGOVINSKE MISIJE V HALIFAX.

Laonid Krasin, ruski sovet, minister za trgovino in industrijo, je došel te dni v Halifax v Novi Škociji, da se pogaja glede kontraktov, tikajočih se dobav za sovjetsko Rusijo. Njegov obisk bo omejen na Canado, a soglasno z majorjem Sweetom, ki je služil v ameriški armadi v Franciji in ki je pred kratkim završil veliko trgovsko potovanje po vseh deželah centralne Evrope, obstoja njegov resnični namen v tem, da bo skušal stopiti v stik z ameriškimi trgovci in industrijalci kot uvod za predlagan trgovinski dogovor med Združenimi državami ter sovjetsko Rusijo. Krasin je mož, ki je uspešno izvedel trgovinsko pogodbo med Anglijo in Rusijo.

Krasin ni prav nič bolj boljševik ali komunist kot sem jaz, — je rekel major Sweet. — On daje izraza želji sovjetske vlade, da trguje s to deželo. Njegov obisk je dokaz popolnega preobrta od strani Lenina, o katerem sem prepričan, da se sedaj zavzema za kapitalistične principe v trgovini. Krasin bi rajše trgoval z Združenimi državami kot pa z Anglijo in Nemčijo, kajti njemu je dobro znano, da bi bili edini interesi Združenih držav v Rusiji trgovski, dočim se boji do gotovega obsega trgovskega oprijema, katerega dobivata Anglija in Nemčija nad Rusijo.

Ne vem, kaj bo pravzaprav delal v Canadi, vendar pa so skupine ameriških trgovcev, ki so bile v zvezi z njim ter prav nič ne dvomim, da se bo z nekaterimi teh sestel. On seveda ne more priti v to deželo.

Vsled trgovinskega dogovora z Anglijo prihajajo napoloficijski angleški agenti v Rusijo ter polagajo temelje za bodočo trgovino. Nemci so že davno tam. Na severu imajo pod kontrolo velikansko ozemlje, večje po površini kot je država California in ki vsebuje dragocene rude in druge naravne vire, katere izkoriščajo do skrajnosti. Ko bodo padle ovire, bo nastopila Nemčija ter pričela izvajati absolutno kontrolo nad velikanskim delom dragocenege ruskega zemlja.

Major Sweet je mnenja, da niso Združene države zadostile svojim obveznostim napram številnim novim narodom v Evropi, ker jim niso nudile kredita ter poskušile upeljati trgovine z njimi. Mesto tega pa so prepustile to polje Angliji in Franciji.

Politika samodolobne brez ozira na ekonomske črte je največje zlo, katero se je kdaj vsililo Evropi, — je rekel v nadaljevanju, — Plamen nacionalizma se je zopet zanetil in najti je večje zatiranje drugih narodnosti v nekaterih teh deželah, kot naprimer v Čehoslovaški, kot je kdaj obstajalo pod monarhijami in narod je mogoče obdržati v jarmu le s pomočjo vojaških čet. Ljudje nimajo dosti dela, dosti živit ter žive bedno življenje.

Anglija je nudila kredit in isto je storila tudi Francija. Obe sta našli bogata polja na Romunskem, v Bolgariji ter med drugimi manjšimi narodi ter dobili močan ekonomski prijem na naravne vire dotičnih dežel. Mi pa nismo le prav ničesar storili, kar bi bilo v našem lastnem interesu, temveč nismo zadostili niti svojim obveznostim. Največje delo, storjeno v Evropi, je bilo ono Hooverjeve pomožne komisije in vsled tega je Amerikanece povsod dobrodošel. Vsi hočejo trgovati z nami.

Dokler se ne bo dalo tem deželam stalnosti potom razširjenja zunanje trgovine, se bodo vse naše obljube glede samodolobne po mojem mnenju razblinile v nič. Na Čehoslovaškem sem videl delavce kako so se ozirali na podobo cesarja in kralja ter izjavljali, da žele, da bi se vrnil, kajti pod njim so imeli vsaj mir in prosperiteto. Načelniki vlad so seveda proti vsaki restavraciji monarhije, a prepričan sem da stvar ni taka pri večini drugih ljudi. Stvari izgledajo v tem oziru gotovo slabo na Čehoslovaškem in v Jugoslaviji.

Isto velja glede Poljske. Kar se tiče Nemčije, sem prepričan, da je 95 odstotkov naroda za restavracijo monarhije ter je značilno, da so oni, ki imajo moč v rokah, isti možje, ki so imeli moč v svojih rokah pod cesarstvom. Tudi ne smemo pozabiti, da nemški narod procvita in uspeva, čeprav je nemška vlada "broke".

Denarna izplačila v jugoslovanskih kronah, lirah in avstrijskih kronah

se potom naše banke izvršujejo po nizki ceni, saneljivo in hitro. Včerašjo so bile naše cene sledeče:

JUGOSLAVIJA:

Raspoložljiva na zadnje pošte in izplačuje "Kr. poštni čekoval urad" in "Jadranske banka" v Ljubljani.

300 kron	\$2.50	1,000 kron	\$ 8.00
400 kron	\$3.30	5,000 kron	\$39.50
500 kron	\$4.10	10,000 kron	\$78.00

ITALIJA IN ZASEDENO OZEMLJE:

Raspoložljiva na sadnje pošte in izplačuje "Jadranske banka" v Trstu.

50 lir	\$ 2.90	500 lir	\$28.00
100 lir	\$ 5.40	1000 lir	\$51.00
300 lir	\$15.60		

NEMŠKA AVSTRIJA:

Raspoložljiva na zadnje pošte in izplačuje "Adriatische Bank" na Dunaju.

1,000 nemško-avstrijskih kron	\$ 2.85
5,000 nemško-avstrijskih kron	\$ 13.00
10,000 nemško-avstrijskih kron	\$ 26.00
50,000 nemško-avstrijskih kron	\$120.00

Vrednost denarju sedaj ni stalna, menja se večkrat nepričakovano; iz tega razloga nam ni mogoče podati natančne cene vnaprej. Mi računamo po ceni istega dne ko nam poslani denar dospé v roke.

Kot generalni zastopniki "Jadranske Banke" in njenih podružnic imamo najemne izvanredno ugodne pogoje, ki bodo velike koristi za one, ki se že ali se bodo posluževali naše banke.

Denar nam je pošliti najbolj po Domestic Money Order, ali pa po New York Bank Draft.

Frank Sakser State Bank

82 Cortlandt Street, New York

(Advertisement)

"GLAS NARODA"

NEWSPAPER PUBLISHED BY
LOUIS BENEDIK, Treasurer
 FRANK BAKER, President
 Place of Business of the Corporation and Address of Above Officers:
 25 Cortlandt Street, Borough of Manhattan, New York City, N. Y.

"Glas Naroda" izlazi vsaki dan izvenredno veliki in praznični.
 Za celo leto volja list na Ameriko \$7.50
 Za New York za celo leto \$7.50
 Za pol leta \$3.75
 Za pol leta \$3.75
 Za pol leta \$3.75
 Za pol leta \$3.75

GLAS NARODA
 (Voice of the People)
 Published every day except Sundays and Holidays.
 Subscription yearly \$5.00

Advertisements on agreement
 Dopolni bris dopolna in temnost se ne priobčajo. Denar naj se blagoviti po
 Militi po Money Order. Pri spremembi kraja naročnikov prošimo, da se nam
 tudi pošljejo stroške naslona, da hitreje prejmemo naslednika.

GLAS NARODA
 25 Cortlandt Street, Borough of Manhattan, New York, N. Y.
 Telephone: Cortlandt 3876



Nauk za žurnaliste.

V poročilu, katero je poslal Walter White newyorški Evening Post glede zmotne, ki je dovela do plemenskih izgrezov v Tulsu, Oklahoma, je najti velik nauk za vse ameriške žurnaliste. Govorica, ki je dovela do izgrezov, se je kot navadno fikcija: napada črna na belo dekle. Soglasno z dr. Whiteom pa se je dejanski zgodilo nekaj kar bi ostalo neopaženo ter brez posledice, če bi bila oba glavna vdeležena istega plemena. Dick Rowland, neki mlad črnc, je stopil v vzpenjačo, katero je vozila neka bela deklica. Slučajno je stopil na njeno nogo in ko si je ona, ogočena, prepovedala kaj takega, je izgubil črnc svojo hladnokrvnost ter jo sunil. Deklica je zakričala in Rowland je zbežal.

Naslednjega dne je prinesla Tribuna v Tulsu povest o aretaciji črnca ter obdolžitvi proti slednjemu, da je bilo lice deklice razpraskano ter njena obleka raztrgana. To sta bili dve trditvi v poročilu, o katerih se je pozneje izvedelo, da sta neresnični. Domneva se, da je bil ta dogodek odgovoren za izgrede, ki so se pričeli v noči potem, ko je bila ta lažnjiva povest objavljena in ki so stali življenje najmanj petdesetih ali šestdesetih ljudi. Stevilni, ki so bili ubiti, so bili nedolžni črnci, ki niso imeli stika z izgrede in ki tudi niso imeli nobene prilike, da se branijo. Drugi črnci zopet so streljali, potem pa so beli pričeli streljati nanje. Dejanska bojaželna skupina črncev, ki je bila privikrat v ameriški zgodovini sestavljena, da prepreči linčanje s silo orožja, je štela le nekako 75 vdeležencev.

Neposredno odgovornost za izgrede v Tulsu je pripisovali policiji in časopisu. Manj direktna odgovornost, a mogoče bolj resna, pa pada na ramena onih ljudi in organizacij, ki so zagovarjale izven postavno uravnavo plemenskega problema. Nekateri med temi ljudmi in organizacijami so beli, a le malo jih je črnih. Tako beli kakor črni predstavljajo resno ogroženo našo deželo. Edina pot, kako nastopiti proti tem silam, je strogo in dobesedno izvesti to postavbo. Oni, ki se vdeležujejo linčanj ali ki pozivljajo druge, naj se jih vdeležijo, so prav tako krivi, kot če bi bili sovdeleženi pri navadnem umoru, in to mora postava priznati, če hoče biti vredna upoštevanja in upoštevanja.

Za postavbo pa stoji vplivne sile občine, — žurnalisti duhovniki, delavski voditelji in trgovci. Od njih stališča bo odvisna mera civilizacije, katero more doseči njih odnosa večina.

Hlače in Volstead.

Kadar visoke oblasti zaplenijo pijačo, ki se nahaja na poti iz enega kraja v drugi kraj, zaplenijo tudi avtomobil, čoln, tovorni voz ali aeroplan, na katerem je bila naložena prepovedana kapljica. — Lastnik se v vsakem slučaju prepriča, da vzame precej časa in znoja dobiti tisto prevozno sredstvo nazaj in naj je obstojalo iz avtomobila ali navednega kolesja. Ena izmed zadnjih določb postavbe je, da se zapleni tudi poslopje, v katerem se je na nepostaven način prodajalo ali držalo pijačo, s čemur se daje tako lastniku poslopja kot najemniku v njem preveč materijala za resne razmišleke. Naš nemirni duh pa postane pri razmišljanju o tem skrajno radoveden. Kaj pa glede steklenice, katero nosi človek v svojih hlačah, v žepu na zadnji strani? Kaj če je ta žep del obleke, ki je bila prodana in plačana na obroke?

Po naših mislih so hlače, v katerih se skriva pijača, prav tako izpostavljene zaplenitvi kot avtomobil ali voz, a misel o pravičnosti tega se je vzbudila v nas šele sedaj. Prodajalne, ki prodajo obleko proti delnemu odplačevanju ali na obroke, bi si morale prokleto natančno ogledati to stvar. Če bi policija zaplenila par hlač, od katerih je bilo plačanih le šest dolarjev, potem pade največja izguba na rame trgovca, ki ima še vedno \$34 v dobrem. On ima največ pravice do teh hlač.

Vsled tega je dolžnost vsakega prodajalca oblek na obroke, da zasleduje prodane obleke s pomočjo privatnih detektivskih agencij, da vidi, če se hlače mogoče ne bo uporabljala za kršenje Volsteadove postavbe. Drugače bo v teku enega leta doživel resne izgube ter prišel mogoče celo v konkurz. Če policija lahko zaplenja avtomobile, čolne, aeroplane, hlače in tako dalje, zapleni lahko tudi hlače, na katerih je prvi in morda tudi drugi "mortgage", ter bodo prenehale biti zaželjena oblika investiranja denarja.

Nalajša pot iz te zagate bo mogoče obstojala v tem, da bodo v bodoče izdelovali hlače, namenjeni prodaji na obroke, brez aržetov na zadnji strani.

Jugoslovanski poslanci v Julijski Benečiji.

Dr. Josip Wilfan.

Dr. Josip Wilfan se je rodil v Trstu kot sin inženirja pri pomorski vladi. Oče je bil dober Jugoslovčan zato je moral kmalu iz Trsta v Dalmacijo. Tam je mladi njegov sin Joško dočel gimnazijo v Dubrovniku. Po končanih pravnih študijah na Dunaju ga je pozval dr. Laginja v Pulo k sebi za koncipienta. Tam je pričel delovati na političnem in gospodarskem polju. Ko se je preselil v Trst, je bil izvoljen takoj v odbor političnega društva. Leta 1909. je bil izvoljen v tržaško občinsko in deželno zastopstvo. Od tam je znan kot izvrsten govornik in sijajen debater. Velika njegova bistroumnost, temeljita neobrazba in govorniška spretnost so mu pridobile tudi pri nasprotnikih spoštovanje in priznanje. Najtežje položaje je obvladal s svojimi vrlinami na lahek način. Vodstvo političnega društva "Edinosti" je prevzel po izvolitvi dr. Ribara za državnega poslanca. Ta težek posel opravlja z vso svojo vneto in niso ga potli grozni dogodki lanskega poletja, ko mu je bilo uničeno vse imetje. Bogato je Wilfanovo delovanje na vseh poljih našega narodnega življenja, zato pa tudi vse Primorje z največjim spoštovanjem izreka njegovo ime in se veseli njegove izvolitve, dobro vedo, kako izbornega boritelja za svoje pravice pošlje v njem v Rim.

Dr. Karel Podgornik.

Dr. Podgornik se je rodil pod kmetijskim króvom, izpod katerega so izšli vsi naši najboljši prvoboritelji, kakor to jako lepo opeva Simon Gregorčič v svoji pesmi, posvečeni kmečki hiši. Gimnazijo je dočel v Gorici. Že kot gimnazijec je kazal veliko nadarjenost. — Ko je dočel pravne študije, se je posvetil odveštinstvu. Kot koncipient je bil zelo delovno marljiv v javnem življenju gorških Slovencev in se kot zrel mož uveljavil med svojimi rojaki. Pri zadnjih volitvah v gorški deželni zbor je bil izvoljen za poslance, na novo porajajoča se napredna stranka pa ga je bila postavila na mesto svojega voditelja. Marljivo je njegovo delovanje zlasti tudi pri pevske in glasbenem društvu. Povojni čas mu je še povečal vsestransko skrb za gorške Slovence. Da je v Gorici nekaj slovenskih ljudsko-šolskih razredov, je v glavnem zasloga neumornega nastopanja poslance Podgornika. Kot odbornik političnega društva "Edinosti" je bil parkrat v Rimu, kjer se je neustrašno trudil za materialne in moralne koristi nošega podjarmljenega naroda. Dr. Podgornik se nahaja v najzvrstnejši moški dobi in tako je pričakovati z njegove strani še prav uspešnega delovanja v korist primorskih Slovencev.

Josip Lovrenčič.

Rojen je bil leta 1859. v Postojni. Dovolil je spodnjo realko v Ljubljani in trgovsko akademijo v Gradcu. Nato se je posvetil kmetiji in trgovini. Politično je deloval že kot mladenič proti takratnemu nemškotarstvu. Leta 1883. je ustanovil Notranjsko posojilnico, ki uspešno posluje. Nato je do leta 1910. bival v Ljubljani, potem pa se je zopet vrnil v Postojno, kjer je bil leta 1913. izvoljen za župana. Bil je nadalje predsednik občinske hranilnice, član šolskega sveta, čestnega odbora itd., tako da je Lovrenčič v svojem okraju kakor tudi izven njega dobro znan delaven mož. V krajskem deželnem zboru je zastopal mestno skupino Postojna - Lož - Vrhnika. Po izbruhu vojne ga je pričela avstrijska vlada preganjati. Kot pregnanec je bival v Gmündnu in potem v Gradcu. Radi svojega živega narodnega prepričanja je trpel Lovrenčič pod Avstrijo in sedaj trpi pod Italijo. Razbojniški fašisti mu slede korak za korakom, kar pa ga nič ne ovira v njegovem smotrenem delovanju v korist Notranjcev.

Dr. Ulikse Stanger.

Rojen je na Voloskem leta 1888. Že kot dijak na Reki in Sušaku je sodeloval priseh narodnih manifestacijah. Vseučilišče je obiskoval v Zagrebu in potem na Dunaju. Idejo Sokolstva je v Istri zanesel on in osnoval Sokola v Voloskem. Leta 1903. je sodeloval kot dijak na Dunaju pri sprejemu kralja Petra, ko je potoval v Belgrad, da zasede srbski kraljevski prestol. Dr. Stanger je pisal v Trstu v razne strokovne liste o pomorstvu, nrejeval "Hrvatsko Slogo" in bil tajnik "Dalmatinskega Skupa". Ni bilo narodne svečanosti brez — Stangerja. V vojnem času se je zdel avstrijski oblasti nevaren, zato pa je pričakal prekrat na Dunaju kot navaden vojak. Kot pomorskega strokovnjaka mu je bilo ponudeno mesto v prometnem ministrstvu v Belgradu, katero je pa odklonil, ker hoče ostati doma in na svojih rojstanih tleh delovati za boljše čase v sedanjih trenutkih tako teptane Istre.

Virgilij Šček.

Rodil se je v Trstu kot sin železniškega strojevodje. Šček je dokončal svoje srednješolske študije na realki v Gorici. Kot dijak je kazal veliko nadarjenost in vsestransko zanimanje za politiko. Pisal je v razne časopise in v Mermoljo, sedanjim narodnim poslancem SKS, hodil na shode. Kot realni dijak je bil organiziral stavko proti takratnemu nemškemu ravnatelju in nemško - nacionalnim profesorjem. Stavka se je končala brez vsake neugodne posledice za Ščeka. Po končani realki je šel Šček na trgovinsko akademijo v Gradcu, nato pa je stopil v bogoslovje po težkem akademskem boju kakor trdi v "Edinosti" njegov življenjepisec. Kaplanov je v Trstu, — kjer je marljivo deloval za svoje trpeče ljudstvo. Potoval je zlasti za čelo pri starem Sv. Antonu za mnogostevilne slovenske železničarske družine. Potem je deloval na Krasu. Ščeka čiči ognjevit temperament, krepak duh in železna volja. Svoje moči posveča zlasti socialnemu gibanju in raznovrstnim gospodarskim vprašanjem.

Tako imajo naši bratje v Julijski Benečiji pet svojih poslancev, ki so izborno kvalificirani za zastopanje jugoslovanskih interesov v Rimu.

Roman ruskega gardnega častnika.

Gardni kapetan generalnega štaba Vladimir Germanovič baron Rosenberg, rodom iz baltičke province, svojčas v direktni zvezi s carskim dvorom, je nedavno sedel na stražnici mariborske kolo-dvorske policije in čakal, da ga provedejo preko meje. Naenkrat je zagrabil v kotu stoječo staro dragonsko sabljo ter žnjo zamahnil preko glave, nič hudega slutečega stražnika, ki se je v svoji krvi onesvečen zgrudil. Temu prizoru je sledil še drugi na tiru med vlakom, dokler niso pobesnelega kapitana prijeli, uklenili in odvedli v zapor. To so že napol pozabljene stvari. Ali zdaj se je ta nečeden dogodek nenavadno zasakal: razkrile so se stvari z važnim političnim ozadjem. Vladimir Germanovič baron Rosenberg ne bo obsojen radi poškodbe umora niti radi težke telesne poškodbe stražnika, niti radi ogo-ženja življenja zasledovalcev; o- krožno sodišče v Mariboru ga je že izpustilo, ker kar je zagrešil, ni zagrešil kot za svoje dejanje odgovoren, normalen človek. Za- časno je še v policijskih zaporih, pa samo dotlej, dokler mu Bel-grad ne izda nadomestila za nje- gove potne liste, ki so se naznalo kam izgubili ob priliki krvavega dogodka na mariborskem kolo- dvoru. Zavzeli so se za preudno usodo tega nekdanj slovečega čast- niki visoki ruski krogi in priča- kvati je, da bodo nosili odgovor- nost za te dogodke vsi tisti, ki so vsled vojne tudi duševno itak tr- pečega moža privedli do obupne- ga čina.

Peter Zgaga

V Clevelandu imajo avtomobi- le, ki privozijo za vozom poulične kare.

Pravica je ravno to, česar se krivični tako skrbno izogibajo.

Zdravniki poznajo zdravljenje s pomočjo počitka. Ne poslužite se ga prepogosto.

Ničla je človek, ki se vedno po- stavlja s svojimi predniki.

Čas je denar.

Potemtaka bi bilo treba tudi onega, ki krađe človeku čas, ka- zensko zasledovati.

Doba rekonstrukcije se je začela. Ženski modrci so zopet v modi.

Ženske so jako skromne, ker se zadovoljuje s slabšimi polovi- cami.

Postarna dajma je vzdihovala na plesu: Oh, dandanašnji pa možki niso več kavalirji.

Možki, kateremu so veljale te besede, je pa odvrnil: Seveda, to- da v prejšnjih časih so bile tudi dame veliko mlajše.

Nekaj malega o čeku za \$180, katerega je izdala 18. januarja 1919 uprava SDPZ ter ga odpo- slalala tvrdki Glas Naroda, ki pa (postrani omenjeno) do danes še ni dospel na določeno mesto:

Ček, ti salamenski ček! Kam si zlodja se obesil? Kje si novce se vtelesil? Ček, ti salamenski ček!

Leta tri je že od tega, ko napisal je blagajnik ček in ga potrdil tajnik. Leta tri je že od tega.

Steak — dober in okusen steak — drugi dan bo že objavil potrdilo, da prebavi dobro si okusni steak.

Če pa ni ga potrdila, je dokaz, da ti običal je v želodec in bo bičal uboga čreva tiho, skrito, toda strašno temeljito.

Operacije bo sila končno dala potrdila, kdo je kešal ček, kdo je jedel steak.

Interni zadeva. Prostora dovolj za vse, kateri brez truda žele kak biznis (špikizi) na tajnim.

Pred zoro, pred solncem sijajnim naj vitrih se stisne novaku.

Novak bo pa s čeki na vlaku poblašil prelube si stvarce, vse plačal bo za proletarce.

Samogovo: glavnega tajnika. Ček sem pisal in oddal sem ter na pošto ga poslal sem.

Zdaj se nam nič več ne blodi, zdaj nam sije jasno sonce na vse kraje konco. Reinšurens — to je geslo, — to nam bo prokleto neslo, če ne bo šlo vse po vodi.

(Opomba Petra Zgaga.) Toda bratje, bratje, veslo s crooket-čeki vas bo neslo v kamro ozko, nizko temno, ne pa k ciljem in svobodi.

slali so ga v spremstvu kot nem- škega ogleduka v Zagreb. Tam je dobil čisto drugo vlogo: napravili so iz njega boljševeka, uklenili so ga tudi z verigo in ga ljudem ka- zali, kakšni so ruski boljševeki. Še predno so ga uklenili, je po- skusil dvakrat ustreliti z revol- verjem stražnika; a revolver ni bil nabit.

Tako je po čudni vožnji Zagreb- Maribor, katere skrivnosti se zdaj preiskujejo, dospel v Maribor v stražnico na glavnem kolodvoru, od koder bi ga bili z večernim vlakom spremili preko meje. Ker je videl, da naša obmejna poli- cija ni prav nič taka, kakor so ga stražili zlasti v Zagrebu, je začel še dvomiti nad sliko svoje stra- ne usode. Med tem, ko se naša po-

Jugoslovanska Katol. Jednota
 Ustanovljena 1. 1898 Inkorporirana 1. 1900
 GLAVNI URAD v ELY, MINN.

Glavni odborniki:
 Predsednik: RUDOLF PERDAN, 933 E. 189th St., Cleveland, O.
 Podpredsednik: LOUIS BALANT, Box 106, Pearl Avenue, Lorain, O.
 Tajnik: JOSEPH PISHLE, Ely, Minn.
 Blagajnik: GEO. L. BRZCICH, Ely, Minn.
 Blagajnik: nediplomirani: JOHN MOVERN, 624 N. 2nd Ave., W. Duluth, Minn.

Vrhovni nadzornik:
 Dr. JOS. J. GRAHNE, 343 E. Ohio St., N. S., Pittsburgh, Pa.

Nadzorni odbor:
 MAX KERŽIŠNIK, Box 872, Rock Springs, Wyo.
 MOHOR MLADIĆ, 2603 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 FRANK ŠKRAEC, 4822 Washington St., Denver, Colo.

Parolni odbor:
 LEONARD SLABODNIK, Box 480, Ely, Minn.
 GREGOR J. FORENTA, Box 176, Black Diamond, Wash.
 FRANK ZORICH, 6217 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Zdravstveni odbor:
 VALENTIN PIRO, 319 Meadow Ave., Rockdale, Joliet, Ill.
 PAULINE ERMENO, 639 — 3rd Street, La Salle, Ill.
 JOSIP STERLE, 404 E. Mesa Avenue, Pueblo, Colo.
 ANTON CELAR, 708 Market Street, Waukegan, Ill.

Jednotno uradno glasilo: "GLAS NARODA".

Vse stvari, tiskajoče se uradnih zvez kakor tudi denarne poštiva- tvo naj se pošilja na glavnega tajnika. Vse pritožbe naj se pošilja na predsednika poretnege odbora. Prošnje za surnem novim članom in bol- šaka ap-čevala naj se pošilja na vrhovnega zdravnika.

Jugoslovanska Katoliška Jednota se priporoča vsem Jugoslovanom na obilen pristop. Kdor želi postati član te organizacije, naj se zgleda tajniku bližnjega društva J. S. K. J. Za ustanovitev novih društev se pa obrnite na gl. tajnika. Novo društvo se lahko ustanovi s 3 člani ali članicami.

Kaj je z Wranglovo voj- sko?

Dopisnik iz Belgrada je sporo- čil, da je jugoslovanska vlada do- volila generalu Wranglu prihod v Jugoslavijo in da se bo general s svojim štabom naselil v kakem večjem kraju naše države. Berlin- ski "Rulj" pa javlja iz Pariza, da so delegati ruskih organiza- cij v Parizu izročili poslaniku Ves- ničnu memorandum o naselitvi te vojske v Jugoslaviji. Rusko dele- gacija je vodil Treťjakov, ki je prosil Vesniča, naj s svoje strani vse, da se reši ostanek ruske vojske. Dr. Vesnič je odgovoril, da bodo Srbi srečni, ako bodo mog- li nuditi potem Rusom svojo po- moč.

Isti list poroča iz Carigrada, da se bo koncem maja preselil gene- ral Wrangel s svojim štabom in z vsemi ruskimi oblastmi iz Carigra- da v — Zagreb. Ti dve vesti se torej strinjata z našim poročilom iz Belgrada. Ne pa poročilo lista "Deutsche Allgemeine Zeitung", ki pravi, da se Wrangel pogaja z Japonci za primestitev svoje voj- ske v oni del Sibirije, ki so ga za- sedli Japonci. Sicer se pa vsa po- ročila strinjajo v tem, da se gene- ral Wrangel na noben način neče pokoriti Francozom in da hoče i- meti še nadalje svojo vojsko.

Giolitti napram nasilstvom.

Velika nasilstva so se vršila v volilni borbi po vsem Primorju in politično društvo "Edinost" je bilo primorano radi tega obrniti se na ministrskega predsednika Giolittija, od katerega je zahteva- le takojšnje posredovanje držav- ne oblasti, da prenehajo nasilstva in se zagotovi volilec popolna svoboda. Giolitti na brzokavko ni odgovoril, vlada pa je bila že po- prej poslala ukaz, da se imajo — strogo kaznovati vsakršna nasilja. Za ukaz vlade se oblasti v Pri- morju, niti zmenile niso, temveč to celo dopustile, da so se nasilstva še množila in stopnjevala, vladni organi pa so krepko pomagali fa- šistom. Giolitti je dobil v Rim po- ročilo z raznih strani laalije, tako- taudi iz Primorja, da volilna bor- ba poteka še v precejšnjem miru, o slučajnih nasilstev pa sodi on, da so posledica duševnega razpolo- ženja, katero je ustvarila vojna, ki pa so se sicer pripetili v večji ali manjši meri pri vseh volitvah. Omenjajoč razpoloženje, katero je ustvarila vojna, je očito mislil na fašiste. Ako ima tako s. d. o nasilstvih, potem seveda se ni mo- gel ozirati na pritožbe politične- ga društva Edinosti, ki je naved- lo vse, kar se godi. Pa tudi verje- ni tega, saj mu je generalni civil- ni komisar poročal čisto drugače. Koncem konca pa je nemogoče, da se bo Giolitti zameril fašistom. Vladi jih je spravila po koncu, in vlada jih vzdržuje. Sicer pa nekaj knjejo proti ministrskemu pred- sedniku, ali vendar so njegovi vi- fantje! Giolitti je o poteku volit- tev v navadnem zmišlu obvestil ameriško informacijsko agencijo "Ass. Presse". Sploh bomo imeli sedaj priliko v zunanjih listih či- tati poročila, kako lepo v redu so se vršile italijanske volitve brez posebnih incidentov in o kakem nasilju ni bilo ne duha ne sluha.

Požar jeklarne.

Kakor poročajo listi je izbruh- nil v jeklarneah v Termitsu po- žar ki je uničil vrtilnice s stroji vred. Škodo cenijo na več kakor 20 milijonov kron. Vzrok je bil menda kratki stik.

Tri vrste slave.

Colton je rekel: "Tri vrste sla- ve so: ona, katero dajemo močne- mu iz strahu, ono katero posoja- mo slabemu vsled svojih interesov in ona, katero plačujemo v na- meinu, da dosežemo hvaležnost." Sedaj pa prečitajte pismo, kate- rega nam je poslal dne 4. aprila iz Avery, Idaho, Mr. Mihael Tro- ha: "Zdelo se mi je, da bom mor- al iti v bolnišnico, toda Triner- jevo Grenko Vino mi je pomaga- lo in sedaj sem pri najboljšem zdravju. Sedaj zopet lahko delam in želodec bolečine so izginile. To je res veliko zdravilo." Brez dvoma je ta slava plačana zaže- ljevemu zdravilu od strani hval- leznega bolnika, ki se je prepričal, kot so se že tisočkrat pred njim, da je Trinerjevo Grenko Vino iz- borno zdravilo zoper želodčne ne- rede. V slučaju slabega teka, za- prtja, glavobola itd., pojdite k lekarnarju ali prodajalcu zdravil ter ga vprašajte za pristno Tri- nerjevo Grenko Vino. Lekarnar vam bo povedal tudi o drugih Trinerjevih zdravilih, Trinerjevem Linimentu, Trinerjevem Mirleu kašlja itd., kar je vedno potrebno imeti pri rokah za slučaj potrebe. (Advertisement)

Militarizem in antimilitarizem.

Na svoje veliko začudenje sem čital v časnikih, da je Jugoslovanski klub stavil v konstituentni predlog, naj se militarizem odpravi, dokler pa se ne odpravi, naj se vsaj zniža na najmanjšo mero, ki je potrebna.

Vojništvo je gotovo veliko breme, morda največje, katero polaga prebivalstvo na oltar domovini. Veliki so stroški, katere zahteva od ljudstva, a še hujše so osebne žrtve mladeničev, roditeljev in nevest. Vsak pameten človek bi torej stal na stališču, da mora biti to breme kolikor mogoče majhno. Nihče si ne bo nalagal večjega bremena, — kakor je neobhodno potrebno. To je jasno. Manj jasno pa je, čemu staviti predlog in zahtevati, naj se sklene, da se zniža vojaštvo na najnižjo potrebno mero.

Prva in glavna dolžnost vsakega parlamenta je, da odobruje proračun. S tem ima pa že tudi pravico, da dovoljuje število vojakov. Poslanec reče: Za vojaštvo dovolimo toliko in toliko, in sicer za te stvari toliko, za ono toliko. Ako torej vidijo, da je nekaj vojaštva odveč, odtegnijo enostavno zanj kredite. Nobeden minister vojne ne more imeti več vojakov kakor ima noveev od ministra finance, ta pa ne more dati več, kakor dovolijo državni zbor. Državni zbor ima torej vedno možnost, da dovoljuje vojaške kredite in vojni minister bo imel vedno toliko vojakov, kolikor jih bodo dovolili poslanci, ki jih bodo pa gotovo dovolili samo toliko, kolikor se jim zdi potrebno. — Skleniti postavo, naj se zniža število vojaštva na najnižjo mero, je isto, kakor reči, naj se zniža število uradnih ali učiteljskih na najnižjo mero. Poslanec, ki je mnenja, da je kaj takega preveč, naj nastopi v državnem zboru, da dokaže, kje in kaj je odveč, dobi za svoje mnenje večine, pa se bo zgodilo.

Nekaj drugega je pa za zahtevo, naj se odpravi vojaštvo popolnoma in nadomesti z milico ali narodno stražo. Pri vojaštvu je treba gledati na dvojce: na stroške in na bojno vrednost. Gledati je treba, da imamo s kolikor mogoče majhnimi stroški kolikor mogoče veliko obrambno moč. Milica je pa pred vsem veliko dražja, kakor vojaščina. V Avstriji imajo sedaj milico, a jih stane več kot jih je stala prej armada cele monarhije. Res, da je vrednost denarja sedaj veliko manjša, toda vrednost avstrijske milice je pa že popolnoma za nič. — Milica obstoji v tem, da nihče ni dolžan služiti, nego samo kdor hoče, za primerno plačo. Ker vojaško življenje vsekakor omejuje v marsikaterem življenju svobodo človeka bolj nego drugi poklici, — je jasno, da bo vojni najemnik hotel biti bolj plačan, nego drugi stanoviti, oziroma pojde v milico samo tak, kdor druge ne najde dela. V vojne najemnike pojde torej samo ali čisto slab material ali pa bo treba vsakega vojnega hlapca plačati vsaj tako dobro, kakor so sedaj plašane učiteljice na deželi. Naj izračuna, kdor zna, kako veliki bi bil stroški, ako bi morala naprimer Slovenija vzdrževati štiri polke vojnih najemnikov.

Kakšna je bojna vrednost milice, vemo iz neštevilnih vzgledov. Na različna "delovanja" raznih naših narodnih straž ob prevratu se mnogi še sedaj neprijetno spominjajo. Kakšni so bili vojni najemniki v srednjih vekih, so nam tipični vzgledi oni "bravi" iz Manzoni-jeve povesti "Zaročnica". Srednjeveški gospodje so se med seboj pretepali in vojskovali s pomočjo najemnih čet, ki pa so bile domačemu prebivalstvu vedno bolj nevarne nego pa sovražniku. V zgodovini nimamo nobenega vzgleda, da bi se bile najemniške čete v vojni dobro obnesle. Mogoče je organizirati samo manjše, prostovoljno službe oborožene oddelke (orožnike, policijo) za vzdrževanje reda in varnosti v deželi, a ne večjih, za varnost države od zunaj.

Rekel bo kdo, da milica obstoji ravno v tem, da se potom ljudskih orožnih vaj celo prebivalstvo izuri tako, da v slučaju, ako je država napadena, prime za orožje in jo brani. Tako milico imajo baje v Švici. — Kakšna je švicarska milica ne vem, to pa vem, da zavzema Švica čisto poseben mednarodni položaj. Švica je nevtralna republika, a ker se je sama proglasila za tako, kakor naprimer Radičeva kmečka republika, tudi ne, ker je njena nevtralnost zanjama po mednarodnih pogodbah. Take pogodbe se lahko prelomijo, kakor so navzmer Nemci prelomili belgijsko nevtralnost. Švica je nevtralna po svoji naravi, in vsaka sosedna vevselia ima interes na tem, da to nevtralnost spoštuje. Švicarji se torej lahko igrajo "narodno stražo", ker se jim ni treba bati nobenega mednarodnega konflikta. — Naša država se pa obratno nahaja na velikih križiščih narodov in svojo nevtralnost si mora varovati sama.

Dokler je militarizem po drugih državah, ga tudi ni mogoče odpraviti pri nas.

Vedno se pritožujemo, da je naša zunanja politika premalo odločna in krepka. Hoteli bi, da bi naši diplomati, robanditi, pisali — krepke note. Meni se zdi nota, katero napiše diplomat, kakor meni- ca. Ako bi jaz podpisal menico za 10 tisoč kron, bi jo nobena banka ne eskompitirala, ker vsakdo ve, da je ne morem plačati. Ako jo napiše znan in premožen trgovec, se izplača takoj. Tako velja tudi nota diplomata samo toliko, kolikor kredita in veljave ima država. V zadnji Karla Habsburškega smo poslali Madžarom eno samo kratko noto in pomagla je takoj, ker so gospodje v Budimpešti vedeli, da stoji za diplomatom toliko in toliko vojaščine. Ako bi bili imeli samo nekaj najemnikov in narodno stražo, bi bili lahko pisali not ne vem koliko, a Karel bi vseeno sedel v Budimpešti, a njegov Lehar bi lahko z majhno močjo prikorakal v Ljubljano in v Zagreb. Istotako bo tudi v krogu prijateljev beseda našega diplomata veljala veliko več, kolikor več moči in denarja ima država. Brez vojaščine, ni diplomacije, tudi mednarodna finančna in gospodarska politika je v znatni meri odvisna od bojne moči države. Vselej tega tudi ne smemo reči, da so stroški, katere izdamo za vojaščino, povolnoma mrtvi.

"Pax aeterna" — večni mir mora biti ideal vsakega plemenitega srca, zlasti pa bi moral v srcu vsakega vernika vedno zvneti — Kristov rek: — Svoj mir vam prinašam, svoj mir vam dam — toda pristavil je takoj: — Ne kakor ga svet more dati. — Naš grešni svet v resnici ne more dati človeštvu mira, srečni ideal človeške družbe je še v megleni daljavi. Ovidijev zlati vek, ko bo človek topove prekal v pluge in sablje v srpe, živi samo v pravljici.

Predsednik zadnjega poljskega državnega zbora, gispod Malachowski je bil jako učen in pošten mož, ki je napisal lepo politično razpravo, v kateri je dokazoval, da Poljski ni treba nobenih trdnjav in vojakov, češ: Če Poljski ne bodo imeli vojaštva, jih tudi nikdo ne bo napadel in država bo varna. — Tako se je tudi zgodilo. Poljski politiki so se vedno bali, da bi kralj ne imel preveč vojaštva in z njim ne ogrožal "zlate wolnoie" državljanov. Prišli so pa in si med seboj razdelili poljsko državo, a državni zbor se jim je moral še zahvaliti in podpisati smrtno obsodbo države.

Upajmo v novi bodočo človeško družbo, ki ne bo poznala vojne in vojske, ko se bo zgrudilo ono kraljestvo božje na gori, katero tako lepo opisuje prerok Jehuša, in se bo jagne skupaj paslo z volkom. Za enkrat pa smo še v železni dobi, kjer vlada "knez tega sveta". Želim, da bi človeštvo pričelo z razoroževanjem, toda naša država pri tem ne more biti med prvimi. Začenjajo naj države, ki imajo večjo industrijo in višjo kulturo. Kjer je industrija razvita, kultura visoka in disciplina naroda močna, se lahko improvizirajo armade tudi ako je majhen kader stalne vojske. Kolikor manjši so pa ti pogoj, toliko več je treba stalne vojske.

Kdor hoče državo, ne more biti praktičen antimilitarist. Na Ruskem vladajo komunisti in so militaristi, na Poljskem in na Češkem so odločni socialisti in so militaristi. "Pax aeterna" ostane — "desiderium collium aeternorum", (hrepenenje večnih gričev), ki se bo nad človekom uresničilo, ko mu bo duhovnik pokropil gomilo z blagoslovljeno vodo.

Naš narod je pa še vstal k življenju in hoče živeti, tudi če je življenje in boj. Saj je rekel že pobožni in potrpežljivi Job: "Militia est vita hominis super terram" — to velja še vedno za narod kot za posameznika. Zlati vek, kjer ni ne vojaka ne žandarja, ne darcja, ne učitelja, vlada samo na otoku Blaženih, katerega še noben smrtni človek ni videl.

Dr. Lenard v "Slov. Narodu".



Ena izmed štirih lokomotiv, katere so zgradili v Baldwin Locomotive Works v Philadelphiji za mehiško vlado.

Iz dnevnika male Vide.

Spisal: Rado Murnik.

ZENIN NAŠE KOPRNELE.

Zdaj jemo večkrat rižoto, polento, morske ribe in tako dalje in dalje.

Koprnela se je namreč zaročila z Italijanom. Ta reva še pet minut ne more biti brez ženina. Zdaj se na vse pretege uči italijanski in je navdušena Lahnija! Po obrazu se ne pleska več. Pač pa si je dala narediti dva nova zoba, da ne bi imela preprihaskozi skrbine.

Medtem se je obrnilo kolo zgodovine. Po dolgih težavah je vendar izbruhnil preljudi mir. Zdaj smo svobodni Jugoslovani! Serbus Avstrija! Tudi nekateri nemškutarji so, kakor bi pihnil, postali zagriženi Slovenci in kriče: Živela Jugoslavija! Na klobukih in suknjah nosijo slovenske znake. Ti nemškutarski Slovenci pa še vedno govorijo nemški, toča samo zaradi vaje, da ne pozabijo. Med njimi je seveda tudi naša Koprnela.

Sestemu ženinu je ime Bestiuzza. Gospod Bestiuzza baranta z lirami in se večkrat v avtomobilu pelje v Trst in ne vem kam še. Denarja ima več kakor tisti Mažar stene in uši. Prej je bil spakadmičen slikar v Benetkah, kjer po morju čolnic plava, ko na barko kliče strel.

Gospod Bestiuzza je bolj majhne sorte, pa precej rejen in črn kakor eigan. Obleden je lepo in tudi pod nosom obrt, snažen pa ni posebno. Na prstih ima dolge kremplje, ki niso očedeni, pa kolislu grdo emaka. Kadar si trebi zoba, vleče sapo skozi nje, da se mi kar gabi. Strašen človek! Gospod Bestiuzza je neizrečeno prijazen in sladak. Pravtako je potuhnjen in hinavski kakor Koprnela. Lep par! Kadar govori, zmeraj brez potrebe maha z obema rokama okoli sebe in miga z glavo in rameni. Nikdar ni pri miru. Govori neznansko hitro. Meni se zdi jako smešen. Naša nova kuharica Lenka mu pravi: Gospod pajacelj!

Koprnela ga ima strašno rada, ker je tako meden. Tudi on jo ima tako rad, toliko da je ne sme! Kadar se vrne iz Trsta, jo objame, kakor bi se hotel metati z njo. Mislim, da ga ima Koprnela tudi zato tako rada, ker ima denarja kakor finacearski minister.

Jaz ga pa ne morem živega videti. Vprašal me je, če sem tudi jaz že kaj zaljubljena.

Odgovorila sem mu dostojanstveno: Za take oslarije sem še premlada.

Ko mi le ni dal miru in me hotel poljubiti, sem mu dala zaupnico. (To je prva, ki sem jo dala, vse druge sem dobila.) Povedal je drugim, kaj sem mu odgovorila in vsi so se mi smejali. Naši mislijo, da ne smem blekniti nobene pometne, če ne bi bil takoj konec sveta ali pa še kakšna hujša nesreča.

Izprehajaj se hodimo največ na Grad in na Prute. Gospod Bestiuzza nikdar noče v Zvezdo in pod Tivoli. To se mi zdi malo čudno.

Pred kratkim sta se šla Koprnela in gospod Bestiuzza fotografirati kot ženin in nevesta. Nagajala sem jima zunaj z majhnem ogledalcem, da se nista mogla držati pametno. To pa ni nič pomagalo, ker sta me kmalu zapazila in dognala, kdo jima nagaja s svetlimi žejki po obrazu.

Včasih smo se peljali z njegovim avtomobilom v Ljubljano okoli in se imeli prav dobro. Doma je brenkala Koprnela na klavir, Lah pa na gitaro in oba sta pela. Tako je naša Koprnela

nekaj časa živela kot srečna nevesta v devetih nebesih.

Nekega lepega dopoldne sem bila z novo kuharico Lenko sama doma. Sedela sem na hodniku in pisala svoje zbrane spise. Neradoma je pozvonila na stopnicah in prišla je tista mlada godrnanta v rdeči pljuznji, ki se je takrat na tramvaju peljala z nami, ko smo se šli vozit po Ljubljani.

Vprašala me je, kje je gospod Bestiuzza?

Odgovorila sem, da se je šel izprehajati in da se vrne opoldne.

Komaj je odšla gospodična godrnanta, že je prišla mlada, precej debela gospa v lepi židani obleki z booo. Na sebi je imela zlate uhane, dolgo verižico in prstane. Vprašala me je nekaj laški.

Odgovorila sem, da sem Slovenka in da ne znam laški.

Nato me je vprašala v jako čudni slovensčini: Kje je gospod Bestiuzza?

Odvrnala sem, da sta šla z našo Koprnelo na dober zrak. Povedala sem ji, da gospod Bestiuzza stanuje in tudi kosi pri nas, kadar je v Ljubljani.

Laška gospa pa se je začudila in nepotrepežljivo vprašala: Kdo pa je tista Koprnela?

Odgovorila sem odkrito: Koprnela je moja sestra in nevesta gospoda Bestiuzza.

Italijanska gospa je kar nazaj zagnala. Zavpila je nejevoljno: Nevesta? Ni mogoče! To je zmota!

Rekla sem: Ni nobena zmota. Res je. Pa vprašajte našo kuharico tamle v kuhinji.

Gospa je kar pihala, tako je bila razburjena! Bila je čisto bleda kakor kreda.

Nazadnje je vprašala žalostno: Kdaj pa pride gospod Bestiuzza? Glas se ji je hudo tresel. Meni se je smilila, čeprav nisem vedela, kaj ji je pravzaprav.

Odgovorila sem vljudno, da se gospod Bestiuzza vrne opoldne ali malo pozneje.

Nato je rekla jezno: No, le čakaj me, Bestiuzza! Potlej je naglo odhitela.

Zastoj sem premišljevala, kaj naj vse to pomeni. Bila sem strašno radovedna, kaj pride iz vsega tega!

Gospod Bestiuzza in Koprnela sta se vrnila še preden je zvonilo poldne. Igrala sta kakor navadno ona na klavir, on pa na gitaro. Zraven sta pela na vse pretege.

Včasih sta se tudi malo objela in poljubila za kratak čas. Ko sta se ravno zopet goreče poljubljala, so se nenadoma odprla vrata in prihitela je tista godrnanta v rdeči pljuznji.

Obstala je pri vratih in vzdihnila: Bestiuzza!

Tedaj je vstala Koprnela in vprašala vesno: Gospodična, prosim, kaj pa želite?

Godrnanta pa je zagodrnjala: Kako pa morete poljubovati mojega ženina?

Koprnela pa pokoncu, Zakričala je: Vašega ženina! To je moj ženin!

Godrnanta je na vse pretege ugovarjala: To je moj ženin! Koprnela pe je zacepetala z nogami in rekla: Ni res! Moj je!

Godrnanta se je kar tresla od jeze in kričala: Ne! Ne! Ne! Gospod Bestiuzza je moj zaročenec! Moj! Moj!

Koprnela se je zasmejala zaničljivo in rekla: Menda se Vam blede. Pojdite k zdravniku! Tukaj nimate ničesar iskati!

Tedaj je vzdignila gospodična godrnanta svoj parazol, da bi udarila našo Koprnelo.

Gospod Bestiuzza je stal ves

čas v kotu in ni vedel, kam bi pogledal. Zdaj pa se je oglašil prijazno: Prosim mir! Postavil se je pred Koprnelo in dobil s parazolom po glavi.

Komaj pa se je to zgodilo, so se zopet odprla vrata in primasirala je tista huda laška gospa v silvnati obleki na fronto. Za kino!

Rekla je: A, tukaj si? Gospod Bestiuzza pa se je držal jako kislo, ko jo je pozdravil.

Sedaj je vprašala gospa strogo: Kaj pa je; Kaj pa je? Kaj ti hočeta ti dve dami?

Godrnanta se je hitro odrezala: Prosim, gospod Bestiuzza je moj ženin! Koprnela pa je protistirala na vse kriplje: Ne, moj ženin je, moj!

Godrnanta je vpila: Moj! Moj! Koprnela je kričala: Nesramnost! Moje je!

Italijanska gospa je tako hitro soplja, da je komaj izpregovorila: Kaj se Vama sanja! To je moj mož, pa ne Vajin ženin!

Koprnela in godrnanta sta zavrisnili: Ni res! Ni mogoče!

To je laško-gospo strašno razburilo. Popadla je gitaro in zmerjala svojega moža: Tak si! Sram te bodi, ti hinavec! Ti lump! Druge imaš, jaz pa v Trstu dolčas prodajam. Ubogi moji otroci, ki imajo takega očeta! O, jaz reva!

To je bil spektakel. Potem je šla reva hrabro nad Italijana in ga z gitaro počila na glavi. Gitara se je razbila. Škoda! Glava je ostala cela. Škoda! Gospod Bestiuzza je pobegnil po stopnicah v daljne kraje. Gospa pa za njim! Takega škandala še ni bilo!

Naša Koprnela se je grozno kremžila in usekovala kakor bi imela nahod. Mama je rekla, naj se nikar toliko ne kisa, zdaj, ko so perice tako nesramno drage. Toliko se Koprnela še ni jokala za nobenim. Ves dan je vzdihovala, kakor bi pisala računsko nalogo. Papa je rekel, da bo že nehala, če bo hotela. In res je nehala, le včasih se je še malo poemerila. Ker pa je prelila toliko vode, je oslabela. Zato je pojedla zbirko 20 češpelj na en dušek. Nato ni imela nobenih bolečin več v sreu, ampak nasprotno, v trebuhu, kjer so jo tiščale češpelje.

Položaj je zopet neizpremenjen. Koprnela na dilei sedi, ženina pa od nikoder ni. Odpotoval je s svojo hudo gospo v Trst. Dalje prihodnjič.

Vida, jugoslovanska pisateljica in učenka, Ljubljana, na lieu mesta.

Prvi slovenski župan v Celju.

Dne 20. maja popoldne ob petih se je zbral novo izvoljeni mestni občinski zastop v Celju k prvi seji, da voli občinsko starištvost. Navzoči so bili vsi občinski odborniki. Predsedoval je najstarejši med njimi ravnatelj zemljiške knjige, g. Silvester Fohn. Na dnevnem redu se je bila volitev župana in podžupana. Pri prvem glasovanju je bilo oddanih 32 glasov, in sicer 12 glasov za kandidata demokratske stranke dr. Jura Hrašoveca, 10 glasov za kandidata social. - demokratske stranke — Frana Korena, 6 glasov za kandidata narod. - socialne stranke Karla Žabkarja in 4 glasov za kandidata klerikalne stranke dr. Antona Ogrizka. Drugo glasova-

Zakoni o delavskih odškodninah v Zdr. državah

ZAKONI DRŽAVE PENNSYLVANIA.

Delavski kompenzacijski zakon v državi Pennsylvania je bil sprejet leta 1916 in popravljen leta 1919.

Dolžnost delodajalca.

Poglavje 201 člena II. zakona določa, da se delodajalec, ako se sodnijskim potom iztirja odškodnina v slučaju osebne nezgode, ne more izgovarjati, trdeč:

a) da je nezgoda nastala vsled nepažnje drugega delavca, b) da je zaposlenec prevzel na sebe odgovornost za slučaj nezgode, ali

c) da je nezgoda nastala vsled nemarnosti poškodovanca, razun ako se pred poroto dokaže, da je nezgoda nastala vsled poškodovančeve pijanosti ali nezobzirne brezbriznosti pred nevarnostjo. Odškodnina se ne izplačuje za slučaj poškodbe ali smrti, nastale vsled lastne volje zaposlenca; toda v tem slučaju je delodajalecova dolžnost, da to dokaže.

Vsakikrat, ko se delodajalec in delavec zmenita za delo, predpostavlja se, da sta oba pristala na določbe kompenzacijskega zakona, razun v slučaju, da sta se obe stranki pri sklepanju tega ugovora izrecno pogodili in si vzajemno izmenili pismeni ugovor, da se določbe tega zakona ne bodo raztezale na nju; ta ugovor pa treba prijaviti na Bureau of Compensation tekom desetih dni po nastopu dela in prej, ko se zgodi kak nezgoda.

Lestvica odškodnin.

Popolno onesposobljenje. — Po desetem dnevu po poškodbi 60 od sto zaslužka poškodovanega delavca, ali ne več kot \$12 in ne manj kot \$8 na teden; popolna odškodnina ne sme presegati svote \$5000. Delno onesposobljenje. — 60 od sto zaslužka, ali ne več kot \$12 na teden tekom dobe delnega onesposobljenja, toda ne preko dobe tristo tednov, začeni od desetega dne po poškodbi.

Za izgubo pesti: 60 od sto plače tekom 175 tednov; Za izgubo roke: 60 od sto plače tekom 215 tednov; Za izgubo bedra: 60 od sto tekom 215 tednov; Za izgubo noge (stopala): 60 od sto tekom 150 tednov; Za izgubo očesa: 60 od sto tekom 125 tednov.

Ne izplačuje se nikaka odškodnina za prvih deset dni po poškodbi.

Ranocelska in zdravniška oskrba.

Delodajalec mora preskrbeti primerno ranocelsko in zdravniško oskrbo tekom prvih tridesetih dni po poškodbi. Stroški te oskrbe ne smejo presegati \$100. Ako delodajalec bi se branil preskrbeti to oskrbo, zdravlila in zdravniške potrebe, si jih sme poškodovanec sam pribaviti in delodajalec mora povrniti stroške, ako niso pretirani. Ako poškodovanec odbije zdravniško in bolnišnično oskrbo, izgubi vse pravice do odškodnine.

Odškodnina za slučaj smrti vsled nezgode.

V slučaju smrti vsled nezgode zaposlenega delavca se odškodnina izplača sledečim osebam:

1. Otroci imajo v slučaju, da ni pokojnik zapustil vdove, pravico do odškodnine od 30 od sto plače ako jih je eden ali dva, in od naknadnih 10 od sto za vsakega nadaljnjega otroka, največ pa do odškodnine od 60 od sto, katere svota se izplača v roke varuha.

2. Vdova ali vdovec brez otrok — 40 od sto plače; z enim ali več otroki — 60 od sto.

3. Ako ni pokojnik zapustil ni vdove ni otrok, tedaj prihaja na vrsto oče ali mati, ako sta bila vsaj nekoliko odvisna od pokojnikove pomoči, s pravico do odškodnine od 20 od sto pokojnikove plače; za njima pa odvisni bratje in sestre; 15 od sto za enega brata ali sestro in naknadnih 5 od sto za vsakega nadaljnjega brata ali sestro, nikdar več pa kot 20 od sto za vse skupaj.

Pogreb.

Dedičem se izplačujejo zmerni stroški za poslednjo bolezen in pogreb v najvišjem znesku od \$100.

Zopetna poroka.

Vdova — izvzemši vdovo, ki je nenastanjena inostranka — ima v slučaju zopetne poroke pravico dobivati odškodnino še tekom dobe, odgovarjajoče tretini časa, kar je ostala vdova, nikoli več pa kot tekom 100 tednov.

Največja in najnižja plačila.

Znesek plače, na podlagi katere se izračuna odškodnina, ne sme nikoli biti večji kot \$20 ali manjši kot \$10 na teden. Odškodninska plačila nadaljujejo tekom največ 300 tednov. Maksimalna doba odškodninskih plačil je 300 tednov.

Inostranci.

Inostranski upravičenci, ki niso nastanjeni v Zdr. državah, imajo pravico dobivati le dve tretini odškodnine, označene za tukaj nastanjene osebe. Inostranski vdovec, vdovec, roditelj in bratje ali sestre, ki niso nastanjeni v Združenih državah, nimajo pravice do odškodnine.

Zastopništvo nenastanjenih inoancev.

Nenastanjene inostranske upravičence more zastopati njihov konzulat, ki ima pravico prejemati in dostavljati odškodninska plačila.

Prijava poškodbe ali smrti.

Poškodbo ali smrt treba prijaviti delodajalcu tekom 14 dni po nezgodi.

Ako se stranke tekom leta dni ne pogodijo glede odškodnine za slučaj poškodbe ali smrti, izgubijo vsako pravico do iztirjanja.

nje je imelo isti uspeh, naker se je vršila ožja volitev med demokratom dr. Hrašovcem in socialistom Franom Korenom. Pri tem glasovanju je dobil Hrašovec 17 glasov, Fran Koren 14 glasov, 1 glasovni- ca pa je bila prazna. Za demokrata so glasovali tudi narodni socialisti. Predsednik Fohn je nato proglasil, a je izvoljen za župana odvetnik dr. Hrašovec. Za podžupana je izvoljen narodni socialjec Karel Žabkar, za katerega so glasovali narodni socialci in demo-

kratje. Socijalni demokrat Koren je dobil 10 glasov, klerikalec dr. Ogrizek pa štiri. Celje je torej dobilo prvega svojega slovenskega župana v osebi v narodni borbi osivelega prvobornika dr. Jure Hrašoveca! Vsa slovenska javnost, ki pozna dr. Hrašoveca kot odličnega narodnjaka, kot kremenitega značaja, ki je vse svoje življenje posvetil borbi za slovensko narodno stvar v — Celju, bo to izvolitev pozdravila z odkritosrčnim zadoščanjem.

Pred novim kurzon na Irskem.

Pred kratkim je angleška vlada imenovala za podkralja na Irskem lorda Talbota, ki je katoličan ter se vsled tega v nepoučenih kogih misli, da bodo Irski popustili svojo borbo za popolno neodvisnost. Na zunaj bo to imenovanje brez dvoma napravilo dober vtis, ker je podkralj katoliške vere po sedanji praksi bil "nemogoč". Kakorkoli že sodimo o Angležih, treba jim je priznati, da so dobri trgovci in dobri diplomati, in če bi se naša diplomacija hotela od njih le količkaj učiti, bi bili naši "prijatelji" v inozemstvu bolj pripravljeni o vrjetnosti obstoja naše države ter bi jim ne bilo treba delati poizkusov s habsburškimi avanturami in sanjami o vzpostavitvi donavske federacije.

Kljub navedenemu imenovanju se pa ne zdi vrjetno, da bi irsko osvobodilno gibanje ponehalo, to pa zaradi tega, ker lord Talbot, ki seveda pripada v političnem oziru Irsem skrajno nepriznani konservativni struji, ne bo mogel irskemu narodu nuditi zadostnih koncesij.

Načrt samovlade (home rule), kot ga je pral svetovno vojno tri leta zaporedoma (1912, 1913, 1924) sprejel angleški parlament, je že zdavnaj pokopan in mesto tega je angleška zbornica v zadnjem času odobrila neke vrste pokrajinsko samovlado, ki deli celo Irsko na dva dela: provinco Ulster na severu, kjer se nahaja izza 17. stoletja angleško-škotska protestantska kolonija, in pa južni del, obsegajoč ostalo Irsko, ki je večinoma katoliška. Kdor količkar pozna irsko zgodovino in irsko politično razpoloženje, bo priznal, da take delitve Irski nikdar ne bodo sprejeli. Vse irsko gibanje izza začetka 19. stoletja je zahtevalo eno, edeljino Irsko, in današnji načrt je toliko manj sprejemljiv, ker niti posameznim delom, niti Irsem v skupnosti daleko ne nudi niti tistih pravic, ki jih imajo razne angleške prekomorske kolonije, kot n. pr. Avstralija, Južna Afrika etc.

Predvsem si je treba zapomniti, kot piše irski poročevalec pariske "Etudes" (La crise presente de l'Irlande par un Irlandais), da je današnji konflikt na Irskem le epizoda več kot sedemstoletnega boja, ki je divjal takorekoc neprestano z več ali manj kratkimi odcihlijaji, oziroma periodami, v katerih je vsled izorpanih moči prevladoval navidezen mir.

Ta boj dandanes vodi takozvana Sinnfein-ska (izgovori: sinfain-ska) stranka, ki ne reprezentira morebiti kakšnega verskega gibanja, ampak je strogo narodna ter povdarja le enakopravnost vseh na Irskem obstoječih veroizpovedanj. Sinnfein-ska trikotarja je zeleno-belo-rumena, spajajoč staro-irsko zeleno barvo z rumeno ulsterske protestantske naselbine na severu, preko nevtralnega belega polja. Predsednik od velike večine ljudstva sprejete (seveda mednarodno še ne priznane) irske republike De Valera je sicer katoličan, podpredsednik Arthur Griffith je pa protestant.

Tudi v preteklosti so bili irski narodni voditelji pogosto protestantje, posebno še zaradi tega, ker so v prejšnjih časih katoličani na Irskem bili skoraj popolnoma brezpravnost ter do leta 1829 sploh niso smeli sedeti v parlamentu. Prvi si je izvojeval to pravico veliki njihov prvoborilec iz prve polovice 19. stoletja, Daniel O'Connell. Toda njegov naslednik, znani parlamentarec Parnell, ki je bil Gladstonov prvi gost, ki je bil katoličan, ni bil protestant, narodnostno gibanje v modernem smislu bodisiže tu ali tam obsega ljudi najrazličnejših svetovnih nazorov in posebno še na Irskem bi bilo popolnoma napačno isto omejevanje na katoličane. Napačno bi tudi bilo misliti, da ho Irsko opustila boj za svojo neodvisnost, če se da katoliški večini prebivalstva majhna koncesija na ta način, da se jim pošlje za podkralja moža, ki je slučajno isteg verskega prepričanja, dasi jim je v političnem oziru skrajno nepriznan.

Predaleko bi zašli, če bi hoteli posegati daleč nazaj v zgodovino irskega gibanja. Omenili bi le, da je stremenje za obuditvijo irske starodavnosti dobilo logični zaključek, ko se je leta 1905 ustanovila organizacija, zvana "Sinn-Fein" (dobesedno: "mi sami"), nekakša neodvisna irska ljudska stranka. Takozvana "narodna" stranka, ki je dotedaj izven protestantskega Ulstra vodila skoraj ves politični boj v deželi ter je zahtevala le samovlado, podrejeno britanski centralni vladi v Londonu, ni bila pravzaprav narodna v našem pomenu, ker je probujo in negovanje irskega narodnega jezika ter sploh kulturno delo v ožjem smislu zememarlja. Tudi se ni brigala za delavsko vprašanje in za združništvo, ki po svoji naravi sloni na samopomoči.

Sinnfein-ska organizacija je vse te napake spretno izrabila, in ko je prišla svetovna vojna ter se je začelo na vseh straneh govoriti o pravicah zatiranih narodov, je bila nova, res narodno čuteča irska sinnfein-ska stranka na krmilu. Dočim se je sinnfein-ska stranka pred vojno borila predvsem proti angleškemu kulturnemu vplivu ter širila zanimanje za domači irski jezik, za stare šege in navade, ter poizkušala Irsko tudi gospodarsko osamosvojiti potom združništva in pospeševanja domače industrije, se je ista med vojno odločila proti "samovladi", ki ni več zaščala narodnemu razpoloženju ter zopet vzbudila staro irsko zahtevo po popolni neodvisnosti, katere ideja je, tudi v mirnih časih vedno tlela v ozadju ter je zadobila nove moči v Wilsonovih poslancah, ki so govorile o samoodločitvi in pravicah vseh, tudi malih narodov.

Irski ustanek o Veliki noči leta 1916 se je sicer ponesrečil, vendar je ravno ustanek pomagal sinnfein-ski stranki do zmage med irskim ljudstvom. Ob volitvah v angleški parlament koncem decembra leta 1918 je sinnfein-ska stranka dobila na Irskem 73 izmed 105 mandatov, torej velika večina v deželi. Med ostalimi parlamentarnimi zastopniki je bilo le 25 pro-angleških "unionistov" (ki zastopajo dosedanje neposredno podrejenost centralnemu angleškemu parlamentu v Londonu) in le 7 jih je ostalo poprej najmočnejši irski "narodni" stranki. Pri poznejših občinskih volitvah in volitvah v okrajne zastopne so sinnfeinci dobili še mnogo bolj impozantne večine.

Sinnfeinci zastopniki, izvoljeni na republikanskem programu, so se zbrali v Dublinu ter otvorili irski narodni parlament, ki je začel leta 1919 proglasiti neodvisno irsko republiko s predsednikom De Valera na čelu. Organizirali so (seveda več ali manj na skrivnem) svojo vlado, ministristva, podrejene urade etc. ter poslali na razne kraje, posebno v Ameriko tudi svoje zunanje zastopnike. Irski parlament je razpisal celo irsko narodno posojilo, ki je kljub raznim zaprekam globro uspelo.

Organizirali so tudi svojo narodno republikansko vojsko ter se smatrali nasproti Angležem v fašistov prave otroške igre. V svojem stanju, do večjih spopadov seveda ne pride, ker nimajo razpolago zadostnih pripomočkov, pač pa irski četasi delajo angleškim oblastim v bolj oddaljenih krajih po deželi mnogo ne prikl.

Na drugi strani so pa Angleži proti njim organizirali poleg redne policije in regularnih čet neke vrste fašistov ("Black and Tan", ali "črno-rjavi"), ker nosijo črno policijsko kapo poleg rjave "khaki" uniforme, ki so po celi



Slika nam kaže newyorskega policista, ki ima poleg svoje stražnice majhen vrtiček, katerega v prostih urah obdeluje in si s tem preganja dolg čas.

tega so "črno-rjavi" v zvezi z vojniki razdelili po deželi okrog 45 mekarn in več tiskarn. Ti ljudje pogosto streljajo na ulici brez cilja ter se tako dogajajo smrtni "nesreče". Aranžirajo se umori pripadnikov republikanske stranke potom maskiranih band in na ta način je bil n. pr. dne 20. marca 1920 umorjen mladi župan mesta Corka Mr. McMurtagh. Pač naravno je, da ob takih razmerah vse prebivalstvo, posebno žene in otroke, žive v smrtnem strahu in trepetu.

Kako se bo vse to končalo, kdo ve? Vohče se mora reči, da do biva sinnfein-sko gibanje kljub vsemu terorizmu vedno več pripadnikov in to celo v krogih, kjer bi tega ne bilo pričakovati. Znano je n. pr., da je bila celo sestra živsega podkralja lorda Freneha navdušena pripadnica sinnfeinskih idej. Ena glavnih voditeljic tega gibanja je tudi znana grofica Markievicz, rojena Miss Gore-Booth, ki se je omožila z nekim poljskim grofom ter ima odtod svoje sedanje ime. Grofica Markievicz je ob ustanjku leta 1916 vodila manjši vojaški oddelek, je bila vjeta, pomiloščena, zatem leta 1918 izvoljena v parlament ter je bila pred par meseci zaradi svojega narodnega prepričanja obsojena na triletno težko ječo. Veliko najboljših voditeljev se sploh nahaja v ječi ali pa se znajo dobro skriti, kot n. pr. predsednik De Valera, ki ima tudi že za seboj celo romantično karijero. Po irskem ustanjku je na misteriozen način ušel iz ječe, je še, na bolj na čuden način prišel v Ameriko in pred kratkim zopet nazaj na Irsko, toda Angleži ga ne morejo dobiti v roke.

Kdor ne pozna zgodovine stoletnega irskega boja za obstanek, li danes skoraj obupaval nad uspehom, saj se zaenkrat zdi, kakor da bi imel absolutizem skoraj povsod popolnoma proste roke. Toda letos, ko ravno obhajamo stoletnico ljubljanskega kongresa, na kateremu so močnčki tedanje dobe pod Metternichovim vodstvom utrjevali svojo sveto alijaneo pod okriljem policijske države, se je morebiti koristno spomniti, da niti Avstrije, niti Prusije v prejšnjem pomenu ni več, in če bi sklepali po analogiji, bi s precejšnjo gotovostjo lahko sodili, da bo absolutizem povsod v do glednem času odklenalo. Tudi smo ravnokar (5. maja) obhajali stoletnico Napoleonove smrti. In v preroškem duhu se je ta duševni velikan izrazil, da bodo morda za več nego, eno stoletje vse evropske homatije le preigra orientalskega vprašanja, ki bo se tudi enkrat zahtevalo rešitve. Ko se bo pa reševalo to, s sodelovanjem orientalskih narodov samih, bodo v marsičem morale popustiti tudi tiste veličine, ki se danes še smatrajo za neomejene vladarice sveta.

Kdor ne pozna zgodovine stoletnega irskega boja za obstanek, li danes skoraj obupaval nad uspehom, saj se zaenkrat zdi, kakor da bi imel absolutizem skoraj povsod popolnoma proste roke. Toda letos, ko ravno obhajamo stoletnico ljubljanskega kongresa, na kateremu so močnčki tedanje dobe pod Metternichovim vodstvom utrjevali svojo sveto alijaneo pod okriljem policijske države, se je morebiti koristno spomniti, da niti Avstrije, niti Prusije v prejšnjem pomenu ni več, in če bi sklepali po analogiji, bi s precejšnjo gotovostjo lahko sodili, da bo absolutizem povsod v do glednem času odklenalo. Tudi smo ravnokar (5. maja) obhajali stoletnico Napoleonove smrti. In v preroškem duhu se je ta duševni velikan izrazil, da bodo morda za več nego, eno stoletje vse evropske homatije le preigra orientalskega vprašanja, ki bo se tudi enkrat zahtevalo rešitve. Ko se bo pa reševalo to, s sodelovanjem orientalskih narodov samih, bodo v marsičem morale popustiti tudi tiste veličine, ki se danes še smatrajo za neomejene vladarice sveta.

Kdor ne pozna zgodovine stoletnega irskega boja za obstanek, li danes skoraj obupaval nad uspehom, saj se zaenkrat zdi, kakor da bi imel absolutizem skoraj povsod popolnoma proste roke. Toda letos, ko ravno obhajamo stoletnico ljubljanskega kongresa, na kateremu so močnčki tedanje dobe pod Metternichovim vodstvom utrjevali svojo sveto alijaneo pod okriljem policijske države, se je morebiti koristno spomniti, da niti Avstrije, niti Prusije v prejšnjem pomenu ni več, in če bi sklepali po analogiji, bi s precejšnjo gotovostjo lahko sodili, da bo absolutizem povsod v do glednem času odklenalo. Tudi smo ravnokar (5. maja) obhajali stoletnico Napoleonove smrti. In v preroškem duhu se je ta duševni velikan izrazil, da bodo morda za več nego, eno stoletje vse evropske homatije le preigra orientalskega vprašanja, ki bo se tudi enkrat zahtevalo rešitve. Ko se bo pa reševalo to, s sodelovanjem orientalskih narodov samih, bodo v marsičem morale popustiti tudi tiste veličine, ki se danes še smatrajo za neomejene vladarice sveta.

Kdor ne pozna zgodovine stoletnega irskega boja za obstanek, li danes skoraj obupaval nad uspehom, saj se zaenkrat zdi, kakor da bi imel absolutizem skoraj povsod popolnoma proste roke. Toda letos, ko ravno obhajamo stoletnico ljubljanskega kongresa, na kateremu so močnčki tedanje dobe pod Metternichovim vodstvom utrjevali svojo sveto alijaneo pod okriljem policijske države, se je morebiti koristno spomniti, da niti Avstrije, niti Prusije v prejšnjem pomenu ni več, in če bi sklepali po analogiji, bi s precejšnjo gotovostjo lahko sodili, da bo absolutizem povsod v do glednem času odklenalo. Tudi smo ravnokar (5. maja) obhajali stoletnico Napoleonove smrti. In v preroškem duhu se je ta duševni velikan izrazil, da bodo morda za več nego, eno stoletje vse evropske homatije le preigra orientalskega vprašanja, ki bo se tudi enkrat zahtevalo rešitve. Ko se bo pa reševalo to, s sodelovanjem orientalskih narodov samih, bodo v marsičem morale popustiti tudi tiste veličine, ki se danes še smatrajo za neomejene vladarice sveta.

Kdor ne pozna zgodovine stoletnega irskega boja za obstanek, li danes skoraj obupaval nad uspehom, saj se zaenkrat zdi, kakor da bi imel absolutizem skoraj povsod popolnoma proste roke. Toda letos, ko ravno obhajamo stoletnico ljubljanskega kongresa, na kateremu so močnčki tedanje dobe pod Metternichovim vodstvom utrjevali svojo sveto alijaneo pod okriljem policijske države, se je morebiti koristno spomniti, da niti Avstrije, niti Prusije v prejšnjem pomenu ni več, in če bi sklepali po analogiji, bi s precejšnjo gotovostjo lahko sodili, da bo absolutizem povsod v do glednem času odklenalo. Tudi smo ravnokar (5. maja) obhajali stoletnico Napoleonove smrti. In v preroškem duhu se je ta duševni velikan izrazil, da bodo morda za več nego, eno stoletje vse evropske homatije le preigra orientalskega vprašanja, ki bo se tudi enkrat zahtevalo rešitve. Ko se bo pa reševalo to, s sodelovanjem orientalskih narodov samih, bodo v marsičem morale popustiti tudi tiste veličine, ki se danes še smatrajo za neomejene vladarice sveta.

Kdor ne pozna zgodovine stoletnega irskega boja za obstanek, li danes skoraj obupaval nad uspehom, saj se zaenkrat zdi, kakor da bi imel absolutizem skoraj povsod popolnoma proste roke. Toda letos, ko ravno obhajamo stoletnico ljubljanskega kongresa, na kateremu so močnčki tedanje dobe pod Metternichovim vodstvom utrjevali svojo sveto alijaneo pod okriljem policijske države, se je morebiti koristno spomniti, da niti Avstrije, niti Prusije v prejšnjem pomenu ni več, in če bi sklepali po analogiji, bi s precejšnjo gotovostjo lahko sodili, da bo absolutizem povsod v do glednem času odklenalo. Tudi smo ravnokar (5. maja) obhajali stoletnico Napoleonove smrti. In v preroškem duhu se je ta duševni velikan izrazil, da bodo morda za več nego, eno stoletje vse evropske homatije le preigra orientalskega vprašanja, ki bo se tudi enkrat zahtevalo rešitve. Ko se bo pa reševalo to, s sodelovanjem orientalskih narodov samih, bodo v marsičem morale popustiti tudi tiste veličine, ki se danes še smatrajo za neomejene vladarice sveta.

Kdor ne pozna zgodovine stoletnega irskega boja za obstanek, li danes skoraj obupaval nad uspehom, saj se zaenkrat zdi, kakor da bi imel absolutizem skoraj povsod popolnoma proste roke. Toda letos, ko ravno obhajamo stoletnico ljubljanskega kongresa, na kateremu so močnčki tedanje dobe pod Metternichovim vodstvom utrjevali svojo sveto alijaneo pod okriljem policijske države, se je morebiti koristno spomniti, da niti Avstrije, niti Prusije v prejšnjem pomenu ni več, in če bi sklepali po analogiji, bi s precejšnjo gotovostjo lahko sodili, da bo absolutizem povsod v do glednem času odklenalo. Tudi smo ravnokar (5. maja) obhajali stoletnico Napoleonove smrti. In v preroškem duhu se je ta duševni velikan izrazil, da bodo morda za več nego, eno stoletje vse evropske homatije le preigra orientalskega vprašanja, ki bo se tudi enkrat zahtevalo rešitve. Ko se bo pa reševalo to, s sodelovanjem orientalskih narodov samih, bodo v marsičem morale popustiti tudi tiste veličine, ki se danes še smatrajo za neomejene vladarice sveta.

Kdor ne pozna zgodovine stoletnega irskega boja za obstanek, li danes skoraj obupaval nad uspehom, saj se zaenkrat zdi, kakor da bi imel absolutizem skoraj povsod popolnoma proste roke. Toda letos, ko ravno obhajamo stoletnico ljubljanskega kongresa, na kateremu so močnčki tedanje dobe pod Metternichovim vodstvom utrjevali svojo sveto alijaneo pod okriljem policijske države, se je morebiti koristno spomniti, da niti Avstrije, niti Prusije v prejšnjem pomenu ni več, in če bi sklepali po analogiji, bi s precejšnjo gotovostjo lahko sodili, da bo absolutizem povsod v do glednem času odklenalo. Tudi smo ravnokar (5. maja) obhajali stoletnico Napoleonove smrti. In v preroškem duhu se je ta duševni velikan izrazil, da bodo morda za več nego, eno stoletje vse evropske homatije le preigra orientalskega vprašanja, ki bo se tudi enkrat zahtevalo rešitve. Ko se bo pa reševalo to, s sodelovanjem orientalskih narodov samih, bodo v marsičem morale popustiti tudi tiste veličine, ki se danes še smatrajo za neomejene vladarice sveta.

Kdor ne pozna zgodovine stoletnega irskega boja za obstanek, li danes skoraj obupaval nad uspehom, saj se zaenkrat zdi, kakor da bi imel absolutizem skoraj povsod popolnoma proste roke. Toda letos, ko ravno obhajamo stoletnico ljubljanskega kongresa, na kateremu so močnčki tedanje dobe pod Metternichovim vodstvom utrjevali svojo sveto alijaneo pod okriljem policijske države, se je morebiti koristno spomniti, da niti Avstrije, niti Prusije v prejšnjem pomenu ni več, in če bi sklepali po analogiji, bi s precejšnjo gotovostjo lahko sodili, da bo absolutizem povsod v do glednem času odklenalo. Tudi smo ravnokar (5. maja) obhajali stoletnico Napoleonove smrti. In v preroškem duhu se je ta duševni velikan izrazil, da bodo morda za več nego, eno stoletje vse evropske homatije le preigra orientalskega vprašanja, ki bo se tudi enkrat zahtevalo rešitve. Ko se bo pa reševalo to, s sodelovanjem orientalskih narodov samih, bodo v marsičem morale popustiti tudi tiste veličine, ki se danes še smatrajo za neomejene vladarice sveta.

Kdor ne pozna zgodovine stoletnega irskega boja za obstanek, li danes skoraj obupaval nad uspehom, saj se zaenkrat zdi, kakor da bi imel absolutizem skoraj povsod popolnoma proste roke. Toda letos, ko ravno obhajamo stoletnico ljubljanskega kongresa, na kateremu so močnčki tedanje dobe pod Metternichovim vodstvom utrjevali svojo sveto alijaneo pod okriljem policijske države, se je morebiti koristno spomniti, da niti Avstrije, niti Prusije v prejšnjem pomenu ni več, in če bi sklepali po analogiji, bi s precejšnjo gotovostjo lahko sodili, da bo absolutizem povsod v do glednem času odklenalo. Tudi smo ravnokar (5. maja) obhajali stoletnico Napoleonove smrti. In v preroškem duhu se je ta duševni velikan izrazil, da bodo morda za več nego, eno stoletje vse evropske homatije le preigra orientalskega vprašanja, ki bo se tudi enkrat zahtevalo rešitve. Ko se bo pa reševalo to, s sodelovanjem orientalskih narodov samih, bodo v marsičem morale popustiti tudi tiste veličine, ki se danes še smatrajo za neomejene vladarice sveta.

Kdor ne pozna zgodovine stoletnega irskega boja za obstanek, li danes skoraj obupaval nad uspehom, saj se zaenkrat zdi, kakor da bi imel absolutizem skoraj povsod popolnoma proste roke. Toda letos, ko ravno obhajamo stoletnico ljubljanskega kongresa, na kateremu so močnčki tedanje dobe pod Metternichovim vodstvom utrjevali svojo sveto alijaneo pod okriljem policijske države, se je morebiti koristno spomniti, da niti Avstrije, niti Prusije v prejšnjem pomenu ni več, in če bi sklepali po analogiji, bi s precejšnjo gotovostjo lahko sodili, da bo absolutizem povsod v do glednem času odklenalo. Tudi smo ravnokar (5. maja) obhajali stoletnico Napoleonove smrti. In v preroškem duhu se je ta duševni velikan izrazil, da bodo morda za več nego, eno stoletje vse evropske homatije le preigra orientalskega vprašanja, ki bo se tudi enkrat zahtevalo rešitve. Ko se bo pa reševalo to, s sodelovanjem orientalskih narodov samih, bodo v marsičem morale popustiti tudi tiste veličine, ki se danes še smatrajo za neomejene vladarice sveta.

Kdor ne pozna zgodovine stoletnega irskega boja za obstanek, li danes skoraj obupaval nad uspehom, saj se zaenkrat zdi, kakor da bi imel absolutizem skoraj povsod popolnoma proste roke. Toda letos, ko ravno obhajamo stoletnico ljubljanskega kongresa, na kateremu so močnčki tedanje dobe pod Metternichovim vodstvom utrjevali svojo sveto alijaneo pod okriljem policijske države, se je morebiti koristno spomniti, da niti Avstrije, niti Prusije v prejšnjem pomenu ni več, in če bi sklepali po analogiji, bi s precejšnjo gotovostjo lahko sodili, da bo absolutizem povsod v do glednem času odklenalo. Tudi smo ravnokar (5. maja) obhajali stoletnico Napoleonove smrti. In v preroškem duhu se je ta duševni velikan izrazil, da bodo morda za več nego, eno stoletje vse evropske homatije le preigra orientalskega vprašanja, ki bo se tudi enkrat zahtevalo rešitve. Ko se bo pa reševalo to, s sodelovanjem orientalskih narodov samih, bodo v marsičem morale popustiti tudi tiste veličine, ki se danes še smatrajo za neomejene vladarice sveta.

Kdor ne pozna zgodovine stoletnega irskega boja za obstanek, li danes skoraj obupaval nad uspehom, saj se zaenkrat zdi, kakor da bi imel absolutizem skoraj povsod popolnoma proste roke. Toda letos, ko ravno obhajamo stoletnico ljubljanskega kongresa, na kateremu so močnčki tedanje dobe pod Metternichovim vodstvom utrjevali svojo sveto alijaneo pod okriljem policijske države, se je morebiti koristno spomniti, da niti Avstrije, niti Prusije v prejšnjem pomenu ni več, in če bi sklepali po analogiji, bi s precejšnjo gotovostjo lahko sodili, da bo absolutizem povsod v do glednem času odklenalo. Tudi smo ravnokar (5. maja) obhajali stoletnico Napoleonove smrti. In v preroškem duhu se je ta duševni velikan izrazil, da bodo morda za več nego, eno stoletje vse evropske homatije le preigra orientalskega vprašanja, ki bo se tudi enkrat zahtevalo rešitve. Ko se bo pa reševalo to, s sodelovanjem orientalskih narodov samih, bodo v marsičem morale popustiti tudi tiste veličine, ki se danes še smatrajo za neomejene vladarice sveta.

Faraon, ki je spoznaval le enega Boga.

Ali je v resnici živel nekoč egiptovski faraon, ki je skozi dvajset let spoznaval Boga starih Izraelcev? Znanstveniki, ki se pečajo z egiptosko zgodovino, so našli dokaze, da je bil faraon Aknaton odkritosrčen priverženec vere, katero je učil Mozes in katero so spoznavali Izraelci.

Ti znanstveniki so odposlali sedaj novo ekspedicijo, ki bo završila raziskanje slavnega kralja Tel-el-Amarna, kjer se je že našlo dosti zanimivih stvari, tikajočih faraona Aknatona in življenja v starem Egiptu v štirinajstem stoletju pred Kristom. Domneva se, da bo temeljita raziskava končno rešila zanimivi problem izvora vere tega faraona.

To je zadeva, ki je največje zanimivosti za civilizirani svet. Kaj bi se zgodilo, če bi se veliki egiptovski džela stalno izpreobrnili k veri v enega Boga? Egipt je bil v onem času največja sila na svetu in če bi bila ta vera ustanovljena tam trinajst stoletij pred Kristom, ali ne bi ostali del človeštva sledil vzgledu Egipta? —

Cela zgodovina sveta bi šla v takem slučaju druga pota.

Že nekaj let je od tega, kar je znano, da je spoznaval faraon Aknaton, ki je vladal Egiptu od leta 1375 pa do 1358 pred Kristom, spoznaval le enega Boga. Skušal je trajno ustanoviti to novo vero, a sile stare egiptanske vere se bile preveč močne ter po njegovi smrti popolnoma zadušile strujo, katero je uveljavil on.

Domneva se, da je spoznal ta faraon novo vero od Hebrejcev in v poročilu, katero je objavila Egiptanska raziskovalna družba, se glasi, da ni ta domneva tako fantastična kot izgled na prvi pogled.

Proučevalce zgodovine in verskega gibanja mora vedeti, da so ravno za vlado tega faraona Izraelci prodrali v Kanaan. Plemen Habiru, za katere vemo iz slavnih pisem, ki so jih našli v Tel-el-Amarna, so prodrali v Palestino v tem času ter jih je lahko identificirati kot Hebrejce.

Čas, v katerem je vladal faraon Aknaton, je najbrž identičen z dobo, v kateri so gotova hebrejska plemena prodrala proti severu. Ni pa videti, da bi bila to invazija Palestine, s katero je prišel Mozes, kajti ob času, ko je on zapustil Egipt, je vladal tam faraon Menerptah, dočim je faraon Aknaton živel dolgo časa pred Menerptom.

V Palestini pa je bilo dosti izraelških priseljencev še pred dnevi Moza. Mogoče je, da je faraon Aknaton izvedel za vero v enega Boga od kakšnega drugega izraelškega voditelja pred Mozesom. Mi namreč vemo, da so bili hebrejski patriarhi, ki so živeli pred Mozesom, vsi oboževalci enega Boga.

Vodja nove ekspedicije je profesor Peet z vsenčilišča v Liverpoolu. Dospel je na lice mesta v januarju ter pričel z večanjem delavcev za to delo. Profesor Whittemore je ameriški raynatelj ekspedicije.

Tel-el-Amarna je arabsko ime starodavnega mesta, ki se je ime nalovalo "Iketan", katero je postavil faraon Aknaton kot poznoro občino. Mesto leži 160 milj južno od Kajire, na istočnem bregu reke Nila.

V Iketanu je bila velika glav-

na ulica, ki je spajala velik svetišče s palačo faraona. Tozadavne razvaline je izčistil še pred vojno profesor Flinders Petrie. Še vedno pa je najti tri milje palače, katere je treba izkopati in tukaj se bo izvršilo novo delo družbe.

Ko je faraon Aknaton podedoval prestol, se je glasilo njegovo ime Amenhotep, a to svoje ime je izpremenil na east "novega" Boga v Anaton, kar pomenja "duh Atona". Bil je sin zelo razumne in nadarjene matere, slavne kraljice Tiji ter se je poročil z žensko velike lepote in mičnosti, po imenu Nefertiti, ki je bila inozemka, najbrž azijskega izvora in katero je bil strastno udan.

Glavni bogovi Egipta so bili takrat Ptah, stari bog iz Memfisa; Amon iz Teb in Rah iz Helio-polisa in poleg teh treh je bilo še veliko lokalnih bogov. Potem ko je dolgo in korenito razmišljal o tem predmetu, je prišel Aknaton do prepričanja, da vlada svetu le en Bog. Temu božanstvu je dal ime "Aton" ter ukazal, da mora biti češčenje tega Boga narodna vera v Egiptu. Ob istem času pa je skušal faraon izbrisati stare vere.

Svečeništvo, vključno ono Amona, je izgnalo svoje pravice in oficijelno češčenje različnih bogov po cel deželi je prenehalo in imena teh bogov se je izbrisalo povsod, kjerkoli se jih je našlo na spomenikih — Zasludovanje Amona je bilo prav posebno strogo. Odposlanci faraona so obiskali pokopališče v Tebah in z vseh nagrobnih spomenikov prednikov se je izbrisalo ime sovraženega boga.

Prizaneslo se ni niti spomenikom faraonovih prednikov, vključno spomenik njegovega očeta. Ker pa je ime slednjega, namreč Amehotep, samo vsebovalo ime sovraženega boga, je bil sin prisiljen izbrisati celo ime svojega očeta.

Ko je završil delo uničenja, se je faraon lotil zgrajenja svetišča, ki bi bilo vedno novega boga ter uzornega mesta, ki bi obdajalo to svetišče. To je bilo značilno mesto, kojega razvaline se sedaj raziskuje.

Krog svetišča so se dvigale palače faraona ter gradovi njegovih velikašev. Faraon Aknaton je tudi reformiral stare pogrebne navade Egiptanov. Novi grobovi so bili okrašeni le s slikami, ki so kazali delovanje pokojnega v življenju in prav posebno njegov stik s faraonom.

Vera v Atona, katero je širil faraon Aknaton, ni še zadosti pojasnjena, vendar pa kažejo vsa znamenja, da ima dosti skupnega z vero v Jehovo Kot v veri starih Hebrejcev, je tudi v njegovi veri najti nauk, da je luč vir vsega življenja. Aknaton je trdil nadejalje, da je edini Bog usmiljeni oče, ne pa okrut tiran kot so bili poganski bogovi. Učil je tudi, da mora človek posvetiti svoje življenje čestici.

Težko je apirati se sklepu, da je bila vera Aknatona istega izvora kot ona Moza. Egiptologi so mnenja, da je živel Aknaton v teku ene ali dveh generacij potem, ko je prišel Jožef v Egipt, kjer je bil deležen tolikih časti. Mi se o zirammo na Moza kot prvega voditelja izraelске vere, vendar pa so morali biti še drugi pred njim, ki so ugledili pot. Ti so najbrž šli v Egiptu v vzharih Aknatona.

Pogled na vzhod.

V Parizu, včasih v Londonu, katerikrat celo na Rivieri, zboruje konferenca iz zastopnikov petih velesil, ki so diktirale versalski mir. Od teh se Amerika posvetovani oficijelno sploh nič več ne udeležuje, Japonska samo, v kolikor pridejo v poštev bivše nemške kolonije v Tihem Oceanu, Francija in Anglija pa se že davne medseboj ne razumeta kakor bi bilo treba. To se je pokazalo zlasti teden dni, ko je Lloyd George z vso silo nastopil zoper Poljake, ki želijo Gornjo Slezijo anektirati, pri čemer jih podpira Francija. V bistvu pa ne gre za Poljsko, temveč za to, se-li ima Nemčija do konca oslabiti ali ne, in zdi se, da Angleži ne želijo prevelikega ojačenja Francije na račun premaganec. Saj je javna tajnost, da vzdržuje Anglija z Nemčijo tajne zveze potom znanega lorda Alberona, Italija pa tudi od samega začetka ne podpira francoskega stališča za vsako ceno, marveč previdno lavira meda obem tokoma. Solidarnost zavetnikov je čedalje slabša in nič ne kaže, da bi se okrepila.

Medtem, ko se na zapadu Lloyd George in Briand javno prerokata, delujeta na vzhodu Čičerin in Mustafa Kemal paša že eno leto roko v roki na vseh poljih orientalske politike. Ta solidarnost med skrajno sposobnim komisarjem za zunanje zadeve ruske republike in nekdanjim junaškim braniteljem Dardanel med svetovno vojno je rodila uspehe najdalekosejšega pomena. Rusija je dobila sigurno na Kavkazu, v Georgiji in Armeniji, si zagaranira Batum, sklenila zelo ugodno politično pogodbo s Perzijo in štrdila svoj vpliv v Afganistanu, sploh med celim mohamedanskim svetom. Rusija, ki je od carji bila dedni sovražnik vsakega mohamedanskega gospodarstva, je pod sovjetskimi režimom prevzela vlogo protektorja muslimanstva, ki jo je pred vojno imela Nemčija. Danes švigajo neprestano krivirji iz Moskve v Angoro na eni, v Teheran in Kabul na drugi strani, odtod pa se predejo niti, ki vedejo v Indijo na jugovzhod, v Arabijo, na jug in v Albanijo na jugozapad. Težišče svetovne politike se premika proti vzhodu.

Medtem Rusija je za to svojo vlogo prav posebno vsposobljena. Ruski muslimani so najboljši element med vsemi muslimani po svoji nadarjenosti, energiji in naprednosti. Boljševiška Rusija jih je osvobodila absolutističnega pritiska, jim dala najboljšeje krajevno, kulturno in ustavno avtonomijo in razvezala njihove sile. V mnogoterem pogledu prekaša Tat'r, ta rojeni veletrgovec in Baškir celo ruskega muhika, v prvi vrsti po svoji solidnosti in podjetnosti. Zgolj pomanjkanje ljudske izobrazbe je te elemente, ki se n. pr. z našim bosaukim muslimanom ne dajo niti primerjati, zadrževalo na nizki stopinji, njihova inteligenca pa že pod carjem ni veliko zaostajala za rusko. Kakšni delavci so bili v zemskih upravic, to vedo najbolj socialrevolucionarji, ki so ob revoluciji v njih našli najtrdnjše oporo, ravnotako zadržniki baš tam, kjer je največ muslimanskega življa, n. pr. v ufijski guberniji ter vzorčezeli naprednega kmetijskega gospodarstva. Boljševizem pa je razgibal še najnižje sloje, ki so hudo trpeli pod brezobzirnim izkoriščanjem veleposvesta, šole so zrastle kakor

Spisal Ksaver Meško.

